

2BLACKDOT..

“Esasen konu hep 2 nokta arasındadır”

Haftalık Politik ve Jeopolitik Gelişmeler

18 Ağustos 2025

Bu hizmet size **2blackdot** ve **Tema Grup** tarafından ücretsiz verilmektedir. **Bu yazılanlar yatırım tavsiyesi değildir.**

Hazırlayan: Hakan Çalışkantürk

2twoblackdots@gmail.com

<https://www.2blackdots.com>

*** **Yasal Uyarı:***** Burada yer alan yatırım bilgi, yorum ve tavsiyeleri yatırım danışmanlığı kapsamında değildir. Yatırım danışmanlığı hizmeti; a racı kurumlar, portföy yönetim şirketleri, yatırım ve kalkınma bankaları ile müşteri arasında imzalanacak yatırım danışmanlığı sözleşmesi çerçevesinde ve yetkili kuruluşlar tarafından kişilerin risk ve getiri tercihleri dikkate alınarak kişiye özel olarak sunulmaktadır. Burada yer alan yorum ve tavsiyeler ise genel niteliktedir. Bu yorum ve tavsiyeler mali durumunu z ile risk ve getiri tercihinize uygun olmayabilir. Bu nedenle sadece burada yer alan bilgilere dayanılarak yatırım kararı verilmesi beklentilerinize uygun sonuçlar doğurmayabilir. Gerek bu yayındaki gerekse bu yayında kullanılan kaynaklardaki hata ve eksikliklerden ve bu yayındaki bilgilerin kullanılması sonucundaki yatırımcıların ve/veya ilgili kişilerin uğrayabilecekleri doğrudan ve/veya dolaylı zararlardan, kar yoksunluğundan, manevi zararlardan ve her ne şekilde olursa olsun üçüncü kişilerin uğrayabileceği her türlü zarardan dolayı **2blackdot** ve **Hakan Çalışkantürk** sorumlu tutulamaz.

2blackdot haftalık bülteni yönetici özeti:**Genel Çerçeve:**

Rapor, Rusya-Ukrayna savaşının üçüncü yılında geldiği noktayı ve 15 Ağustos'ta gerçekleşen Trump-Putin Alaska Zirvesi'nin stratejik anlamını ele alıyor. Küresel sistemin tek kutupluluktan çok kutupluluğa kaydığı, ABD, Rusya, Çin ve Avrupa arasındaki güç mücadelelerinin belirginleştiği vurgulanıyor.

Rusya-Ukrayna Savaşı:

- 2022'deki işgal sonrası Ukrayna topraklarının yaklaşık %19'u kaybedildi. Savaş, başlangıçtaki hızlı ilerleme hedefinden çıkarak uzun süreli yıpratma savaşına dönüştü.
- Rusya 2025 itibarıyla Donbas'ın büyük kısmını ve Herson-Zaporizya'nın geniş bölgelerini kontrol ediyor.
- İnsanî bilanço ağır: 1 milyonu aşkın askeri kayıp, en az 13-14 bin sivil ölümü ve 8 milyonun üzerinde mülteci.
- Ekonomik maliyet yüz milyarlarca doları buluyor; Ukrayna ekonomisi %30'dan fazla küçüldü, Rusya ise yaptırımlar ve savunma harcamaları nedeniyle uzun vadeli daralma eğiliminde.

Alaska Zirvesi:

- Sembolik önemi: Görüşmenin Alaska'da yapılması Rusya'nın eski topraklarına ve Soğuk Savaş mirasına atıf olarak yorumlandı. Avrupa'nın masaya davet edilmemesi, "yeni Yalta" benzetmelerini gündeme getirdi.
- ABD'nin amacı: Trump yönetimi savaşı bitirerek ABD'nin yükünü azaltmak, dikkatini Çin'e çevirmek ve diplomatik prestij kazanmak istiyor. Ayrıca Ukrayna'ya NATO dışında güvenlik garantileri verilmesi fikri öne çıkıyor.
- Rusya'nın amacı: Putin, mevcut işgali meşrulaştırmayı, dondurulmuş çatışma yoluyla zaman kazanmayı ve uluslararası izolasyondan çıkmayı hedefliyor. Ayrıca Batı ittifakını bölmek ve iç kamuoyuna "zafer" görüntüsü vermek istiyor.

Avrupa ve Ukrayna'nın Konumu:

- Avrupa, yaptırımlar ve askeri yardımlarla Ukrayna'yı desteklemeyi sürdürse de içerde "erken barış" çağrıları artıyor.
- Ukrayna'nın durumu kırılgan: Savaş uzadıkça ülke ekonomik ve askeri olarak Batı desteğine bağımlı hale geldi. Alaska zirvesine davet edilmemesi, Kiev'in masada ikinci plana itildiğini gösteriyor. Zelenskiy yönetimi, toprak tavizi olmadan barışta ısrar ediyor; aksi senaryolar (Kore modeli, toprak karşılığı barış, tarafsızlık statüsü) Ukrayna için ciddi riskler taşıyor.

Önümüzdeki Dönem:

- Trump-Putin görüşmesinde ateşkes çıkmadı ancak güvenlik garantileri ve tarafsızlık konularında diyalog başladı.
- Olası bir ikinci tur zirvede Zelenskiy'nin masada olması bekleniyor.
- Savaşın seyri, cephelerdeki gelişmeler kadar büyük güçlerin çıkar dengelerine de bağlı. Ukrayna, askeri üstünlük sağlamadan diplomasi masasında güçlü olamayacağını biliyor.

Sonuç:

Alaska zirvesi, somut bir ateşkes getirmese de Rusya'ya diplomatik meşruiyet, Trump'a ise siyasi prestij sağladı. Avrupa dışlanmış, Ukrayna ise özne olmaktan nesne konumuna itilmiş durumda. Küresel güç dengeleri içinde bu savaş, yalnızca Ukrayna'nın değil, çok kutuplu dünya düzeninin geleceğini de şekillendirecek bir satranç tahtasına dönüşmüş bulunuyor.

Alan	Stratejik Riskler	Potansiyel Fırsatlar
Rusya-Ukrayna Savaşı	- Ukrayna'nın %20'ye yakın toprak kaybı- 1 milyonu aşan askeri kayıp, ağır sivil bedel- Ukrayna ekonomisinin çöküşü, Rusya'da uzun vadeli daralma	- Ukrayna'nın Batı ile daha güçlü entegrasyonu- Rusya'nın yaptırımlar nedeniyle Çin'e bağımlı hale gelmesi
ABD'nin Stratejisi	- Avrupa'yı dışlayarak transatlantik bağları zayıflatma riski- Ukrayna'da "toprak tavizi" algısı yaratma	- Savaşı sonlandırarak ABD'nin yükünü azaltma- Rusya'yı kısmen Çin'den uzaklaştırma- Trump için siyasi prestij ve dış politika başarısı
Rusya'nın Stratejisi	- Uzayan savaşın ekonomik ve demografik maliyetleri- İç kamuoyunda "zafer" baskısı- NATO'nun daha da güçlenmesi	- İşgali "dondurulmuş çatışma"ya çevirme- Alaska zirvesiyle diplomatik izolasyondan çıkma- Avrupa içindeki görüş ayrılıklarını derinleştirme
Avrupa'nın Konumu	- Enerji krizi ve yüksek enflasyonun toplumsal baskı yaratması- Üye ülkeler arasında Ukrayna politikalarında ayrışma	- Stratejik özerklik tartışmalarının hızlanması- Rusya'ya enerji bağımlılığının azalması
Ukrayna'nın Durumu	- Askeri ve ekonomik olarak Batı'ya tam bağımlılık- Masada özne olmaktan nesneye dönüşme riski- İçerde yolsuzluk ve yönetim sorunları	- Güvenlik garantileri ile askeri kapasitenin güçlendirilmesi- Uzun vadede AB ve NATO üyeliği için daha net zemin kazanma

ALASKA ZİRVESİNİN ARKA PLANI VE KÜRESEL BAĞLAM

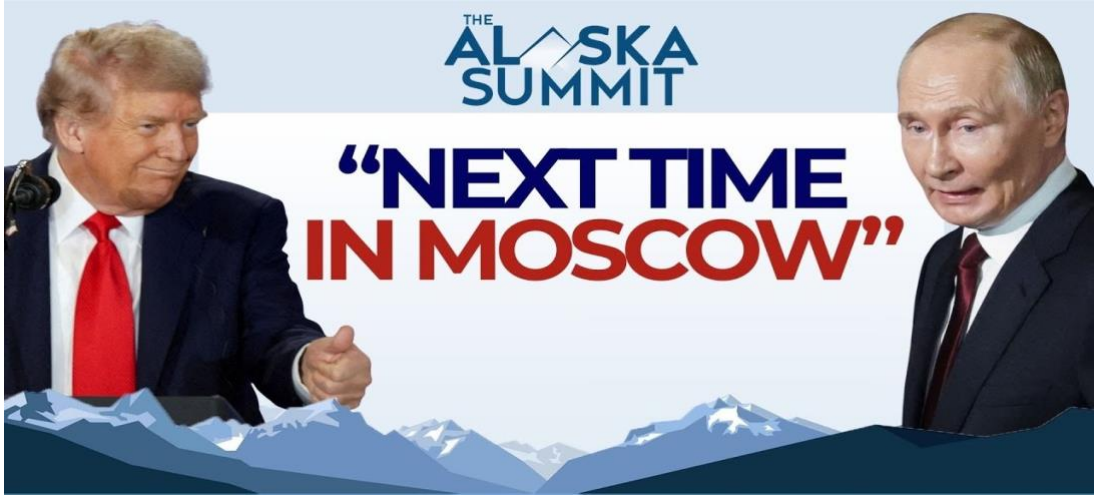

Image: from <https://www.youtube.com/watch?v=bHYRNzQzqFE>

“ALASKA, YENİ YALTA VE ÇOK KUTUPLU DÜNYA: TRUMP-PUTİN GÖRÜŞMESİNİN STRATEJİK ANATOMİSİ”

Giriş:

21. Yüzyılın ilk çeyreği, uluslararası sistemin yeniden şekillendiği, güç merkezlerinin yer değiştirdiği ve geleneksel ittifakların sınıandığı bir dönem olarak tarihe geçmektedir. Küresel güvenlik mimarisi, Rusya’nın Ukrayna’ya yönelik işgali, ABD’nin değişen dış politika öncelikleri, Avrupa Birliği’nin stratejik özerklik arayışı ve Çin’in yükselen nüfuzu ile derin bir dönüşüm sürecindedir. Bu süreç, yalnızca bölgesel dengeleri değil, aynı zamanda enerji güvenliğinden ekonomik istikrara, diplomatik normlardan uluslararası hukukun uygulanabilirliğine kadar pek çok alanda kalıcı sonuçlar doğurmaktadır.

2022’de başlayan Rusya-Ukrayna savaşı, sadece iki ülke arasındaki bölgesel bir çatışma değil, **küresel güç dengelerindeki değişimin yansıması** haline geldi. Sovyetler Birliği’nin dağılmasıyla bir süre tek kutuplu ABD hegemonyası hüküm sürse de son yıllarda Çin, Rusya ve bazı Küresel Güney ülkelerinin önderliğinde yeni ittifaklar ortaya çıkarak eski Batı merkezli düzene meydan okuyor. **NATO’nun doğuya genişlemesi** ve ABD’nin tek süper güç olduğu dönemde Yugoslavya’dan Irak’a kadar askeri müdahalelerle çıkarlarını koruması Rusya’da;

- Batı’ya güvensizlik ve öfke
- Kendi çıkarlarını korumak için güç kullanma meşruiyeti algısı
- NATO ve ABD’yi çevreleyici, saldırgan aktör olarak görme
- Uluslararası hukuku Batı’nın araçsallaştırdığına dair kalıcı kanaat tepki tepkilerini biriktirdi. 2007 Münih Güvenlik Konferansı’nda Putin’in yaptığı ünlü konuşmada Batı’nın Kosova ve Irak müdahaleleri örnek gösterilerek, “tek kutuplu dünya” ya karşı çıkıldı. Bu müdahaleler, Rusya’nın kendi ordusunu yeniden yapılandırma ve NATO’ya karşı asimetrik caydırıcılık (nükleer doktrin, hibrit savaş yöntemleri) geliştirme ihtiyacını hızlandırdı. Batı’nın önceki müdahaleleri, Rusya’nın kendi hamlelerini gerekçelendirmesi için hazır bir söylem sağladı: **“Batı, Kosova’da BM onayı olmadan sınırları değiştirdiyse, biz neden Kırım’da aynı şeyi yapamayalım?”** Çin ile stratejik yakınlaşma, BRICS gibi platformlara yönelim, Batı karşıtı söylemin temel taşlarından biri oldu.

Bundan da öte 2022 Şubat ayında **Rusya’nın Ukrayna’yı tam ölçekli işgali**, uluslararası hukukun açık ihlali olmakla birlikte Rus liderliği bunu **Batı’nın 30 yıllık yayılmacılığına karşı bir tepki** olarak sundu. Kremlin, özellikle 1990’larda NATO’nun doğuya doğru genişlemesini ve Ukrayna’nın Batı ile entegrasyon arayışlarını güvenliğine tehdit olarak gördüğünü vurguladı. Nitekim Rusya, yıllardır NATO’nun Ukrayna ve Gürcistan gibi komşularını içine almayacağına dair güvence talep ediyordu; bu konuda Moskova’nın talepleri karşılanmayınca gerilim tırmandı. **Rusya 2014’te Kırım’ı ilhak etti¹** ve Ukrayna’nın doğusundaki ayrılıkçı hareketleri destekledi. Minsk

¹ Resmî Gerekçeler (Rusya’nın Anlatısı)

a) Tarihi ve Kimliksel Bağlar: Kırım’ın 18. yüzyılda Osmanlı’dan alınarak Rus İmparatorluğu’na katıldığı, 1954’e kadar Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti’ne bağlı olduğu, dolayısıyla “tarihsel olarak Rusya’nın parçası” olduğu savunuldu. Putin, Kırım’ı “Rusya’nın kutsal toprağı” olarak niteledi (özellikle 988’deki Ortodoks vaftizine atıf yaparak).

b) Rus Nüfusunun Korunması: Kırım’da yaşayan halkın yaklaşık %60’ının etnik Rus olması öne çıkarıldı. “Soydaşlarımızı, Rusça konuşan toplulukları Kiev’deki milliyetçi yönetimin baskısından korumalıyız” söylemi resmi gerekçelerin merkezindeydi.

c) Ukrayna’daki 2014 Krizi ve Güvenlik Kaygıları: Şubat 2014’teki Meydan olayları ve Yanukoviç’in devrilmesi Rusya tarafından “Batı destekli darbe” olarak tanımlandı. Moskova, Kiev’deki yeni hükümetin Rusya karşıtı, NATO yanlısı politikalar izleyeceğini iddia ederek Kırım’daki Rus halkının ve Rusya’nın çıkarlarının tehdit altında olduğunu savundu.

ateşkes anlaşmaları çökerken, diplomatik girişimler sonuç vermedi. Sonuçta Putin yönetimi 2022’de kapsamlı bir işgal başlatarak Avrupa’da İkinci Dünya Savaşı’ndan bu yana en büyük çatışmayı ateşlemiş oldu.

Diplomatik ve askeri gelişmeler:

İlk aylarda Kiev’i hızla ele geçirmeyi hedefleyen Rusya, Ukrayna’nın sert direnişi ve Batı’dan gelen yoğun silah yardımları sayesinde püskürtüldü. 2022’nin sonlarına doğru Ukrayna, **ABD ve Avrupa desteğiyle** bazı karşı taarruzlar yaparak Rus ordusunu kısmen geri çekilmeye zorladı. Ancak 2023 ve 2024 yıllarında cepheler büyük ölçüde sabitlendi ve savaş bir **yıpratma mücadelesine** dönüştü. 2025 başlarından itibaren ise bazı uzmanlara göre denge tekrar **Rusya lehine** kırılmaya başladı; Moskova Donetsk ve Lugansk (Donbas) bölgelerinin neredeyse tamamında kontrol sağladı ve Zaporizya ile Herson’un büyük bölümünü elinde tutuyor. Putin, savaş alanında kısmi avantaj yakalarken Ukrayna ordusu **ağır kayıplar**, mühimmat sıkıntısı ve altyapı tahribatı gibi sorunlarla boğuşuyor. Bu durum, müzakerelerde tarafların pozisyonlarını da etkiliyor.

Savaşın Maliyeti: Çok Boyutlu Genel Bilanço

Boyut	Alt Kategori	Kısa Açıklama / Veriler
Ülkesel	Ukrayna	GERÇEK gördüğü insan ve ekonomik zarar:- Enflasyon Ekim 2022’de %26,6 olarak zirve yaptı).- Rusya’nın işgali sonucu toprak kaybı: ~114,316 km ² , Ukrayna’nın %18,9’u.- Çevresel zarar: ~51 milyar USD; 30% toprak patlayıcılarla dolu, 2,4 milyon hektar orman zarar görmüş durumda.
	Rusya	- 2022’de GSYH %2,1 daraldı, 2023’te %2,6’ya döndü.- IMF’ye göre reel gelir 2022’de %6 geriledi, 2030’da %8’e çıkabilir.
Küresel	Ekonomi & Ticaret	- Küresel büyüme 2022’de %5’den %3,1’e, 2023’te %2,2’ye düştü.- Rus enerji ihracatları Avrupa’ya ciddi şekilde geriledi: doğalgaz %45’ten %19’a düştü; AB 2027’ye kadar tüm Rus enerji ithalatını yasaklama planında. Küresel enflasyon: enerji ve gıda fiyatları şokuyla artış gösterdi.
Askeri	Kayıplar	- Rusya: 950.000’e yakın ölü ya da yaralı; ~250.000 asker yaşamını yitirdi.- Bazı kaynaklara göre toplam asker kaybı 1 milyonun üzerinde; Ukrayna’da 60-100 bin arası ölü, 300-340 bin yaralı. Toplam asker kayıpları yaklaşık 1,4 milyon.- Günlük ortalama Rus kayıpları 1000 civarında.
Çevresel	Ekolojik Zarar	- Petrol kimyasalları: 687.000 ton, su ve toprakta toksin sızıntısı).- Ukrayna 'ekosid' suçlamasıyla dava hazırlıyor; ekolojik yıkım önemli boyutta.
Dönem	Ölü	Yaralı / Toplam Kaybı
2014–2021	~4.400	—
2022	—	>150.000 (ölü veya yaralı)
Ağustos 2023	~70.000	100–120 bin yaralı
Kasım 2024	60–100k	~400.000 toplam
Aralık 2024	43.000	~370.000 yaralı
Mart 2025	50.000	Toplam: 50.000+380k = 430k
Şubat 2025	—	~56.700 kayıp
Ağustos 2025	73.920	75.253 kayıp, 4.578 esir

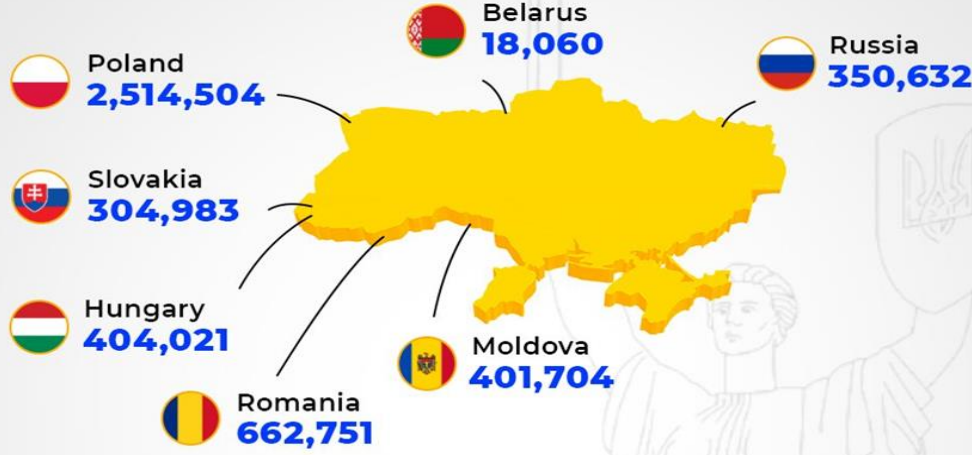
Kaynak: CHATGPT

d) Referandum Sonucu: Mart 2014’te Kırım’da düzenlenen ve uluslararası gözlemcilerin büyük kısmı tarafından meşru sayılmayan referandumda seçmenlerin %95’ten fazlası Rusya’ya katılma yönünde oy kullandığı açıklandı. Rusya, bu referandumu “halkların kendi kaderini tayin hakkı”nın bir örneği olarak sundu.

e) Askeri Stratejik Gerekçeler: Sivastopol’daki Karadeniz Filosu Rusya’nın Karadeniz’deki en önemli üssüydü. Moskova, Ukrayna’nın NATO üyeliğine yaklaşması halinde bu üssü kaybedeceğini düşünerek ilhakı “milli güvenlik zorunluluğu” olarak açıkladı.

HUMANITARIAN SITUATION IN UKRAINE

| Influx of Refugees from Ukraine |

| Ukrainian Civilian Casualties |

IPRI Islamabad Policy Research Institute

Source: UNHCR, OHCHR

Jeostratejik olarak savaş, çok kutuplu yeni dünya düzeninin güç mücadelesine dönüşmüş durumda.

ABD ve NATO, Ukrayna'ya yoğun destek vererek Rusya'yı durdurmaya çalışırken Çin ve Hindistan gibi güçler tarafsız kalmayı ya da Rusya ile ekonomik ilişkilerini sürdürmeyi seçti. Örneğin **Çin**, savaşın başından beri resmi olarak Ukrayna'nın toprak bütünlüğünü tanıdığını söylese de NATO'yu da provokasyonla suçlayarak ikili bir tutum benimsedi. Pekin yönetimi, bir yandan barış planı önerip arabuluculuk yaparken diğer yandan Rusya'ya açıktan silah vermekten kaçınıp Batı ile doğrudan karşı karşıya gelmemeye özen gösterdi. Çin, ABD ve Avrupa'nın Ukrayna'da kaynak tüketmesini izlerken Afrika, Asya ve Latin Amerika'da kendi nüfuzunu artırmaya devam ediyor²; Ukrayna savaşı bu süreci hızlandırdı. **Hindistan** ise Rusya'dan indirimli petrol alımını artırarak kendi ekonomik çıkarını öne koydu³. Bir tarafta ABD-Japonya-Hindistan-Avustralya dördlüsü (QUAD) Hint-Pasifik'te Çin'e karşı ittifakı güçlendirirken, Hindistan Ukrayna konusunda Rusya'ya yaptırım uygulamadı. **Türkiye, Suudi Arabistan, Brezilya, Güney Afrika** gibi orta ölçekli güçler de savaşta net tavır almayıp çoğunlukla denge politikası güttüler.

Avrupa ve Rusya'nın 2022 başındaki durumu:

İşgal öncesi **Avrupa Birliği**, Rusya'ya enerji bağımlılığı nedeniyle çelişkili bir konumdaydı: Özellikle Almanya, doğal gazının %55'ini Rusya'dan sağlıyor ve Moskova'yı kızdırmamak için temkinli davranıyordu⁴. Doğu Avrupa ülkeleri

² Çin, Afrika, Latin Amerika, Güney/Güneydoğu Asya, Orta Asya ve MENA bölgelerinde: Limanlar, ulaşım, enerji altyapısı, Temiz enerji ve kaynak temin projeleri, Finansal destek ve krediler, Diplomasi, kültürel bağlar ve multilateral katılım gibi entegre stratejilerle artan bir nüfuz kuruyor.

³ Hindistan, Rusya'dan indirimli petrol alarak 2024'te tahmini 7-10 milyar USD arası bir tasarruf elde etti. Ancak bu avantaj 2025'e gelindiğinde azalarak yaklaşık 3,8 milyar USD seviyesine düştü. İndirimin azaltılmasıyla birlikte ekonomik fayda da küçülmeye başlamış durumda.

⁴ 2007 itibarıyla, AB ülkeleri toplam enerji tüketimlerinin yaklaşık %82'sini petrol ve %57'sini doğal gaz yoluyla ithal ediyordu; bunların önemli bir kısmı—özellikle doğal gaz—Rusya kaynaklıydı. 2017 yılında AB'nin enerji ürünleri ithalatındaki yaklaşık %60'lık pay yine Rusya kaynaklıydı; bu oran içinde petrol ağırlıklı ve doğal gaz da önemli pay tutuyordu. AB, 2021 yılında toplam doğal gaz ithalatının yaklaşık %45'ini Rusya'dan sağlıyordu. Bazı AB üye ülkeleri (örneğin Avusturya ve Letonya) bu oranda %80'lerin üzerine çıkmıştı; Almanya ise Rus gazına en çok bağımlı ülke konumundaydı. 2021'de Rusya, boru hatları aracılığıyla Avrupa'ya 210 milyar metreküp (bcm) gaz ihraç etmişti. 2021'in ilk çeyreğinde, AB'nin petrol yağı ithalatında Rusya bir numaralı tedarikçiydi, yüzde oranı net verilmemekle birlikte ülke bazında en üst sıradaydı.

(Polonya, Baltık devletleri gibi) ise Rusya'yı uzun vadeli tehdit görerek NATO'nun daha caydırıcı adımlar atmasını istiyordu. 2022'de savaş patlak verince AB ülkeleri olağanüstü hızla birlik olup Rusya'ya ağır ekonomik yaptırımlar uyguladı ve Ukrayna'ya mali/askeri yardımlar başlattı. Ancak savaş uzadıkça **Avrupa içinde görüş ayrılıkları** belirmeye başladı: Cepheye yakın Polonya ve Baltık ülkeleri Ukrayna'ya azami desteği ve Rusya'nın mutlak yenilgisini savunurken, Fransa ve Almanya gibi ülkeler bir yandan Kiev'e destek verirken diğer yandan ileride Rusya ile diyaloga açık kapı bırakılması gerektiğini dillendirdiler. Güney Avrupa'da da (İtalya, Yunanistan, İspanya gibi) kamuoyu savaşın ekonomik maliyetlerinden endişeli olduğu için **daha erken bir barış** yönündeki çağrılar arttı. Örneğin İtalya'nın eski başbakanı Berlusconi veya Macaristan lideri Orban gibi isimler zaman zaman Ukrayna'ya silah yardımlarını eleştirdiler. Bu koşullar altında, **Avrupa 2025'e gelindiğinde askeri ve ekonomik olarak yıpransa da** genel hatlarıyla Ukrayna'ya desteğini sürdürdü. Fakat kritik kararların hâlâ Washington'da alındığı, AB'nin stratejik özerklik hedefinin gerçekleşmediği görülüyor – zira **Trump-Putin Alaska zirvesine hiçbir Avrupa liderinin davet edilmemesi** de bunu gösterdi.

Uluslararası Hukuk, Meşruiyet ve Savaşın Bilançosu:

Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısı, Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ni ihlal eden **gayrimeşru bir işgal eylemidir**. Kiev yönetimi ve Batılı ülkeler, Rusya'nın güç kullanarak sınırları değiştirmesinin “**tehlikeli bir emsal**” yaratacağını vurguluyorlar. Gerçekten de uluslararası toplum bu ilhakları kabul ederse, dünyanın başka yerlerinde de benzer işgallerin cesaret bulacağı endişesi var. Örneğin, **Çin'in Tayvan'a yönelik emelleri** veya başka bölgesel anlaşmazlıklarda güç kullanımının normalleşmesi riski dile getiriliyor. Bu yüzden ABD ve Avrupa, Rusya'nın işgal yoluyla toprak kazanımını tanımayacaklarını her fırsatta belirttiler. **Uluslararası hukuk** açısından Ukrayna'nın topraklarının zorla ilhak edilmesi de jure (hukuken) geçersizdir; ama de facto (fiilen) Rusya bugün Kırım ve Donbas'ın büyük kısmını kontrol ediyor. Eğer uluslararası toplum **fiili durumu kabullenip işgali meşrulaştıran** bir barış anlaşmasına zorlanırsa, bu hem BM sistemi hem de “güç kullanarak toprak elde etmeme” prensibi için büyük darbe olacaktır⁵.

Savaşın üçüncü yılına girerken **Uluslararası Ceza Mahkemesi (UCM)** de devreye girdi. Mart 2023'te ICC Savcısı, **Vladimir Putin hakkında Ukrayna'daki savaş suçları nedeniyle tutuklama kararı çıkarttı**. Ancak Putin bu karara rağmen yurt dışı seyahatlerine (kısıtlı da olsa) devam etti; örneğin Güney Afrika'daki BRICS zirvesine şahsen katılmasa da Ekim 2023'te Çin'e, Temmuz 2023'te İran'a gitti. **ABD Roma Statüsüne taraf olmadığı için**, 15 Ağustos 2025'te Alaska'da gerçekleşen zirvede de ABD'nin Putin'i tutuklama yükümlülüğü yoktu. Bu durum, UCM kararlarının büyük güç liderlerine karşı uygulanmasında pratik zorluklar olduğunu bir kez daha gösterdi. **UCM kararlarının etkisizleştiği** yönünde eleştiriler yükseliyor.

Savaşın şimdiye kadarki bilançosu son derece ağır. İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana Avrupa'daki en kanlı çatışma olan Rusya-Ukrayna savaşı, **her iki taraftan toplam ölü ve yaralı sayısını bir milyonu aşan** korkunç kayıplara yol açtı. Batılı istihbarat kaynaklarına göre 2025 ortası itibarıyla Rus ordusunun ölü ve yaralı toplam zıyatı 1 milyon civarında ve ölü sayısı 250 binlere yaklaşmış olabilir. Ukrayna tarafının kayıpları da çok yüksek; tahminen 60-100 bin arası asker yaşamını yitirdi, toplam askeri zıyatı 400 bin civarına ulaştı. Ayrıca **siviller de büyük bedel ödedi**: Birleşmiş Milletler verilerine göre 2025 yazı itibarıyla **en az 13-14 bin** Ukraynalı sivil hayatını kaybetti, 30 binden fazlası yaralandı (gerçek rakamların daha yüksek olduğu düşünülüyor). **Mülteci krizi** de cabası – 8 milyonu aşkın Ukraynalı ülkesini terk ederek Avrupa'ya sığındı, içeride de milyonlarca kişi yerinden oldu.

Kategori	Rusya	Ukrayna	Küresel Etki
Askeri Kayıplar	~1,000,000+ (ölü/yaralı)	~400,000+ (ölü/yaralı)	-
Sivil Kayıplar	-	13,800+ ölü, 35,000+ kayıp	Mülteci: 6.9 milyon+
Ekonomik Maliyet	340 milyar+ (yaptırımlar + kayıplar)	500 milyar+ (yeniden inşa)	Ticaret kaybı: 1 trilyon+
Askeri Harcama	100 milyar+/yıl	50 milyar+/yıl (Batı yardımı)	ABD yardımı: 100 milyar+

Kaynak CHATGPT

⁵ Birleşmiş Milletler Şartı Madde 2(4):

“Tüm üyeler, uluslararası ilişkilerinde herhangi bir devletin toprak bütünlüğüne veya siyasi bağımsızlığına karşı, BM amaçları ile bağdaşmayan bir şekilde kuvvet kullanma tehdidinde veya kuvvet kullanılmasına başvurmadan kaçınırlar.” Bu madde, kuvvet kullanarak toprak elde etme yollarını yasaklar.

1960 BM Genel Kurulu Kararı – 1514 (XV)

“Sömürge Ülkelerine ve Halklarına Bağımsızlık Tanınması Bildirgesi” Kuvvetle ya da diğer baskı yöntemleriyle toprak edinmenin yasak olduğu teyit edilir.

1970 BM Genel Kurulu Kararı – 2625 (XXV)

“Devletler Arasında Dostane İlişkiler Bildirgesi” Kuvvet kullanımı sonucu elde edilen toprakların meşru kabul edilmeyeceği, “acquisition of territory by force shall not be recognized” ifadesiyle netleştirilir.

Ekonomik maliyetler ise yüz milyarlarca dolar düzeyinde. Dünya Bankası'nın değerlendirmesine göre **Ukrayna'nın 2022-2024 arasındaki maddi kaybı ve yeniden inşa ihtiyacı 524 milyar doları buldu**. Savaş uzadıkça bu rakam artmaya devam ediyor. Ukrayna ekonomisi 2022'de %30'dan fazla küçüldü, sanayi ve altyapının büyük kısmı tahrip oldu. Öte yandan **Rusya ekonomisi** de yaptırımların etkisiyle uzun vadede küçülme eğiliminde. 2022'de petrol ve gaz fiyatlarının yüksek seyretmesi Rusya'ya geçici gelir artışı sağlasa da 2023'te petrol fiyatlarındaki düşüş ve petrolüne konan tavan fiyat gibi önlemlerle gelirleri azaldı. **Rusya'nın Ulusal Refah Fonu(NWF)⁶**, savaşın finansmanı için kullanıldığından hızla eriyor – Ocak 2022'de 135 milyar dolar olan fonun likit varlıkları 2025 ortasında 35 milyar dolara kadar indi. Moskova yönetimi artan savunma harcamalarını karşılamak için bu fonu kullanmaya ve bütçe açığını büyütmeyle devam ediyor. 2025 bütçesinde savunmaya ayrılan miktar rekor düzeyde 130 milyar dolara (federal bütçenin yaklaşık üçte biri) çıkarıldı. Yaptırımlar yüzünden yüksek teknoloji bileşen sıkıntısı çeken Rus savunma sanayii, İran ve Kuzey Kore gibi ülkelere yönelerek mühimmat tedarik etmeye çalıştı. Avrupa ise Rusya'ya enerji bağımlılığını azaltmak için LNG ithalatını artırdı, alternatif tedarikçiler buldu ve bu süreçte **yüksek enflasyon** ve enerji fiyat krizleri yaşadı. Batı yaptırımlarına rağmen bütçe açıklarını kapatmak için en önemli kaynak olan NWF'nin fonksiyonları:

- Rezerv çeşitlendirmesi: Yuan ve altına yönelerek Batı finans sistemine karşı dayanıklılık oluşturulmaya çalışıldı.
- Stratejik yatırımlar: Artık sadece tasarruf fonu değil, aynı zamanda ülke içi teknoloji ve enerji projelerine finansman sağlayan yatırım aracı.
- Jeopolitik işlev: Rusya'nın "ekonomik egemenlik" iddiasının en önemli dayanaklarından biri haline geldi.2022 Sonrası NWF'nin kullanımı ve değişimi aşağıdadır:

Dönem / Alan	Gelişme	Stratejik Sonuç
2022 Şubat - Ukrayna işgali sonrası	Batı yaptırımları nedeniyle fonun yaklaşık 120 milyar doları (özellikle dolar ve euro varlıkları) donduruldu.	Fonun Batı finans sistemine bağlı kısımları riskli hale geldi.
2022-2023 bütçe açıkları	Rusya, düşen vergi gelirlerini telafi etmek için fonu kullandı. Yaklaşık 3 trilyon ruble (40 milyar USD) bütçeye aktarıldı.	Fon, savaşın maliyetlerini karşılamak için doğrudan kullanıldı.
Varlık yapısında değişim	Batı paraları (dolar, euro, yen) azaltıldı; Çin yuanı ve altın ağırlığı artırıldı.	Fon, "Batı-dışı rezerv" yapısına dönüştü.
2023-2024 yatırımları	Fon varlıklarının %4'ü , Rusya içindeki stratejik projelere (ör. enerji altyapısı, havacılık, teknoloji) yatırıldı.	Fon, kalkınma aracı haline getirildi.
2024	Petrol ve gaz gelirlerinin artmasıyla fon yeniden büyüdü, yaklaşık 140 milyar USD seviyesine ulaştı.	Savaş finansmanı ve yaptırımların bütçe üzerindeki baskısı azaltıldı.
2025 başı	NWF, 11 trilyon ruble (yaklaşık 150 milyar USD) seviyesinde. Varlıkların %60'ı "likit" (kullanılabilir).	Fon hem bütçe açığı kapatma hem de iç projeleri destekleme kapasitesini koruyor.

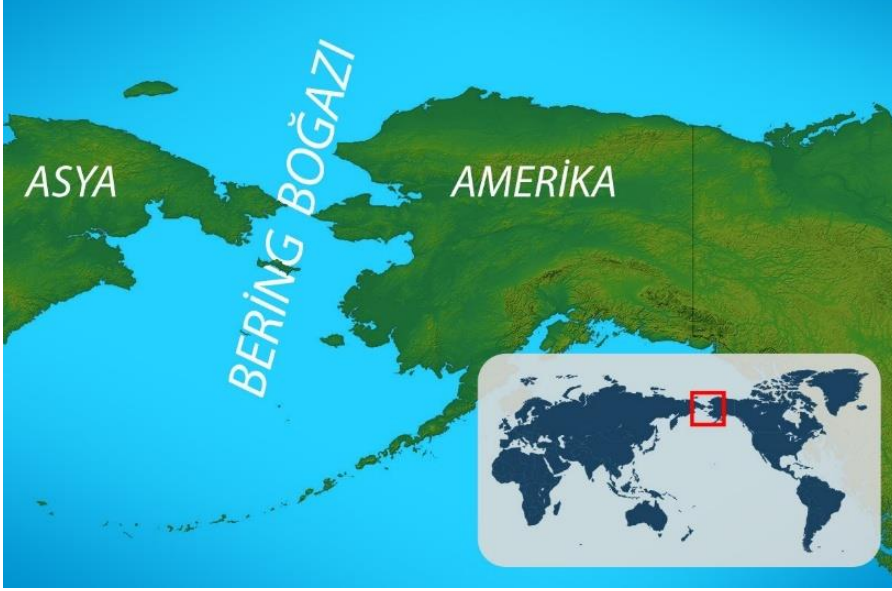
Kaynak: <https://tass.com/economy/>

⁶ Rusya'nın Ulusal Refah Fonu (National Wealth Fund – NWF / Национальный фонд благосостояния), ülkenin egemen varlık fonudur. Petrol ve doğal gaz gelirlerinin fazlasını yönetmek amacıyla kurulmuş, aynı zamanda bütçe açıklarını kapatmak ve emeklilik sistemini desteklemek için kullanılan bir mali güvence aracıdır.

Alaska Zirvesinin Sembolik ve Stratejik Önemi:

15 Ağustos 2025'te **Alaska'daki Trump-Putin zirvesi** hem semboller hem de içeriği açısından tarihe geçen bir buluşma oldu. Zirvenin yeri olarak Alaska'nın seçilmesi bile çok katmanlı mesajlar içeriyordu. Alaska, 1867'ye kadar Rus Çarlığı'na ait bir topraktı; Ruslar, Kırım Savaşı sonrası ekonomik sıkıntılar içinde bu bölgeyi ABD'ye satmışlardı. Şimdi, yaklaşık 160 yıl sonra bir Amerikan Başkanı (Trump) ile bir Rus lider (Putin) bu eski Rus toprağında buluşarak adeta tarihin cilvesini dünyaya gösterdiler. **Bering Boğazı** ile ayrılan Alaska ile Rusya coğrafi olarak birbirine en yakın noktada – nitekim Alaska'nın Little Diomedede Adası ile Rusya'nın Big Diomedede Adası arasında yalnızca birkaç kilometre mesafe vardır. Bu coğrafi yakınlık, zirvenin sembolizminde önemliydi: İki süper gücün liderleri, tam da aralarında yalnız bir boğazın bulunduğu topraklarda buluşarak aradaki mesafeyi kapatmaya çalıştı.

Zirve öncesinde **Putin'in izlediği güzergahta** da sembolik jestler vardı. Rus lider, Alaska'ya gelmeden önce Rusya'nın en doğusundaki Magadan şehrine uğradı ve orada **ABD-SSCB iş birliği anısına dikilen bir anıta çelenk bıraktı**.

Bu anıt, İkinci Dünya Savaşı sırasında Müttefiklerin Lend-Lease kapsamında Alaska-Sibiryaya hava köprüsü üzerinden Sovyetler'e uçak ve askeri teçhizat sevkiyatı yaparken hayatını kaybeden Sovyet havacıların anısına yapılmıştı. Putin'in "Alaska-Sibiryaya Kahramanları Anıtı"na çelenk koyması, Soğuk Savaş öncesi ABD ile Sovyetler arasındaki zor zamanlardaki iş birliğini hatırlatan bir jestti. Bu hareket, **Trump'a ortak tarihsel bağları vurgulama** amacı taşıyordu; nitekim Kremlin, Trump'ın Sovyetler Birliği'nin II. Dünya Savaşı'ndaki kayıplarından "derinden etkilendiğini" bildiklerini ima eden açıklamalar yaptı. Kısacası Putin, zirveye gelirken **"biz zamanında müttefiktik, yine iş birliği yapabiliriz"** mesajını verdi.

Alaska zirvesi aynı zamanda birçok gözlemci tarafından yeni bir **"Yalta Konferansı"** benzetmesine yol açtı. Nasıl ki 1945'te Roosevelt, Churchill ve Stalin Yalta'da buluşup savaş sonrası dünyayı şekillendirdiyse, şimdi 2025'te Trump ve Putin'in Alaska'da buluşması da **dünyanın kaderini iki büyük gücün belirlemesi** gibi algılandı.

Rusya tarafı bu benzetmeyi özellikle işledi: Putin'in baş müzakerecilerinden, Rusya Doğrudan Yatırım Fonu CEO'su Kirill Dmitriev, Yalta Konferansı'nın İkinci Dünya Savaşı'nı bitirdiğini, Putin ile Trump'ın da benzer şekilde "üçüncü dünya savaşını önleyeceğini" iddia etti. Yine Rus devlet medyası, Alaska'daki zirveyi "küresel süreçleri etkileme kudretine sahip gerçek aktörlerin masada olduğu" bir buluşma olarak sunarak, **Avrupalı liderlerin dışarıda bırakılmasına** özellikle vurgu yaptı. Hatta Rusya'nın Kırım'daki fiili yönetiminin başındaki Sergei Aksyonov, Trump'ın "yeni bir Yalta Barışı"na razı olması için bizzat bölgeyi (Kırım'ı) ziyaret etmesi gerektiğini söyledi. Bu söylemler, Moskova'nın zirveyi **kendi meşruiyeti açısından zafer** gibi göstermeye çalıştığını ortaya koyuyor. Trump ise böyle bir karşılaştırmayı ve Putin'e tek başına görüşme fırsatı vermenin onu ödüllendirmek olduğu eleştirilerini reddetti.

Zirvenin bir diğer önemli yönü de **Avrupa'nın dışarıda bırakılmasıydı**. Hiçbir Avrupalı liderin masada yer almaması, **Avrupa başkentlerinde rahatsızlık yarattı**. Nitekim Alaska zirvesi öncesi Polonya, Baltık ülkeleri ve İngiltere-Fransa-Almanya liderleri kendi aralarında acil istişareler yaptılar; hatta Polonya Cumhurbaşkanı Karol Nawrocki "Rus emperyalizmine asla boyun eğmeyeceklerini" vurgulayarak, 1920'de Varşova'da Kızıl Ordu'yu durdurdukları tarihi hatırlattı ve Ukrayna'nın mücadelesinin tüm Avrupa'nın özgürlüğü için olduğunu belirtti. Avrupalılar, **Ukrayna'nın kaderinin Ukraynasız belirlenebileceği** ihtimalinden endişeliydi. Trump yönetimi, görüşme öncesinde Avrupalılara ve Kiev'e güvence vermeye çalıştı: **Trump, Alaska'ya gitmeden hemen önce Avrupa liderleri ve Zelenskiy ile video-konferans yaparak nihai barış anlaşmasının Ukrayna ve NATO müttefikleri olmadan imzalanmayacağını açıkça söyledi**. Nitekim Trump basına "Zelenskiy ve NATO liderleri olmadan bir anlaşma olmayacak" diyerek Avrupalılara göz kırptı. Ancak buna rağmen Avrupa'dan bu zirveye dair ciddi kuşklar vardı. Norveç Dışişleri Bakanı Espen Eide, zirve sonrası "Rusya'ya baskıyı sürdürmeli, hatta artırmalıyız ki işgalinin bedelini ödemesi gerektiği sinyalini alsın" derken ([reuters.com](https://www.reuters.com)), Çekya Savunma Bakanı Jana Černochová "zirve barış getirmedi, aksine Putin'in barış niyeti olmadığını, amacının Batı birliğini bozup propagandasını yaymak olduğunu teyit etti" şeklinde konuştu. Bu yorumlar, **Avrupa'nın Trump-Putin pazarlığından dışlanmasından duyduğu huzursuzluğu** gösteriyordu.

Lider / Kurum	Açıklama Özeti
Avrupa Birliği – Ortak Bildiri	"Ukrayna'ya desteğimiz sürecektir. İsrail'den başka bir (Rusya'ya karşı) güç aşılana kadar yaptırımları ve ekonomik baskıyı artıracaktır. Uluslararası sınırlar zorla değiştirilemez. Adil ve kalıcı barış ancak Ukrayna'nın katılımıyla mümkündür."
Ursula von der Leyen (AB Komisyonu Başkanı)	"AB, Zelenskiy ile ABD ile yakından çalışıyor. Kapsamlı güvenlik garantileri hem Ukrayna'nın hem de Avrupa'nın hayati çıkarlarını korumalı."
Almanya, Fransa, Birleşik Krallık, İtalya (Merz, Macron, Starmer, Meloni)	Zirve sonrası ortak açıklamada: "Abd-Putin görüşmesinin ardından Zelenskiy ile bir üçlü zirve düzenlenebilir; biz bu sürece destek vermeye hazırız. Ukrayna bu süreci yönlendirecek olan taraftır."
Avrupa Devlet Liderleri	Ortak ifade metninde: "Ukrayna'nın toprakları üzerinde karar verme yetkisi yalnızca ona aittir; uluslararası sınırlar zorla değişemez. Saldırıları sürecektir, Rusya'ya baskıyı artırırız."

Alaska zirvesinin organizasyonu da **görsel mesajlarla** doluydu. Putin, Anchorage'daki Elmendorf-Richardson Ortak Askeri Üssü'ne indiğinde;

ABD Başkanı Trump onu uçağının kapısında kırmızı halıyla karşıladı, iki lider basının önünde samimi bir tokalaşma sergiledi. Tam bu esnada gökyüzünde çarpıcı bir gösteri gerçekleşti: **ABD Hava Kuvvetleri'ne ait bir B-2 Spirit hayalet bombardıman uçağı, dört adet F-35 savaş jeti eşliğinde ikilinin üzerinden uçuş yaptı**. Ayrıca apron üzerinde sıralanmış F-22 Raptor savaş uçakları Trump ve Putin kırmızı halıda yürürken fon oluşturdu. Bu tertip, ABD'nin **askeri gücünü sergilemek** istediğini gösteriyordu. Modern Amerikan hava gücünün en ileri unsurlarının (radarda görünmez B-2 ve beşinci nesil F-35'ler) bu şekilde kullanılması, uzmanlarca **Trump'ın Putin'e "masaya güçlü oturuyorum" mesajı** olarak yorumlandı. Pentagon yetkilileri, böylesi bir gösterinin **Rus tarafında herhangi bir provokasyon niyeti olmadığını, aksine caydırıcı bir selam niteliği taşıdığını** ifade ettiler. Gerçekten de Putin'in bu sürpriz flyover anındaki şaşkın bakışları kameralara yansıdı ve dünya medyasında yer buldu.

Putin cephesi de sembolik mesajlar vermekten geri durmadı. Rus heyetinde yer alan Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov, Alaska'ya **üzerinde Kiril alfabesiyle "СССР" (SSCB) yazan bir sweatshirt** giyerek geldi. Genellikle takım elbiseyle görmeye alışık olduğumuz Lavrov'un bu giysisi, Batılı yorumcularca **"provokasyon mu, nostalji mi?"** şeklinde tartışıldı. NTV'nin analizine göre Lavrov, Sovyetler Birliği dönemine ait bu sembolü taşıyarak aslında **iki önemli mesaj** iletti: Birincisi, Sovyetler Birliği 15 cumhuriyetten oluşuyordu ve Ukrayna da bunlardan biriydi – Lavrov'un tişörtü, Kremlin'in Ukrayna'yı hala kendi tarihinin parçası olarak gördüğüne imalı bir gönderme sayılabilir. İkincisi, Sovyet döneminde dünya iki kutupluydu ve **Moskova ile Washington "eşit iki süper güç" olarak masaya oturuyordu**. Bugün Rusya her ne kadar ekonomik ve askeri güç açısından Sovyetler kadar olmasa da, Lavrov bu kıyafetle Alaska'daki zirveyi **iki eşit gücün buluşması olarak gördüğünü** vurgulamak istedi. Yani **"ABD bizi artık gözardı edemez, biz yeniden süper güç olarak muhatabız"** mesajını giysisiyle dile getirdi. Bu provokatif sembol, Batı'da Avrupa'nın yeniden harekete geçmesi, NATO'nun kuzeye genişlemesi ve Rusya içi zorluklar—ekonomik, demografik, yorgun iç dinamikler—emperyal hedeflerin kapsamını ciddi biçimde daraltmış durumda olsa da **"Putin'in emperyal hayalleri sürüyor"** şeklinde algılandı. "Lavrov tam da zirve günü 34 yıl önce yıkılan devletin adını üzerinde taşıyarak ne mesaj vermek istedi?" sorusuna **"Rusya'nın, özellikle Putin'in eski gücüne kavuşma arzusu aşikâr. SSCB tişörtü de bunun ifadesi"** cevabını verilebilir.

Kaynak: <https://www.bignetwork.com/news/278514421/lavrov-prompts-new-ussr-sweatshirt-craze>

Trump-Putin Zirvesinin İlk Sonuçları ve Stratejik Hesaplar:

Üç saat süren **Trump-Putin görüşmesi** sonrasında taraflar basın toplantısında **somut bir ateşkes ilanı yapamadı**, ancak ilerleme kaydedildiğini belirten genel ifadeler kullandılar. Trump, **"Bazı konularda epey yol aldık. Ancak anlaşma sağlanana dek anlaşma yoktur"** diyerek temkinli iyimser bir tutum takındı. Putin ise **Rusya'nın uzun zamandır dile getirdiği tezleri tekrarladı**: Ukrayna krizinin temel nedenlerinin ortadan kaldırılması ve Moskova'nın meşru güvenlik endişelerinin giderilmesi gerektiğini vurguladı. Putin, "Ukrayna'nın güvenliği temin edilmeli" diye konuşarak, Trump'ın masada gündeme getirdiği **Ukrayna'ya güvenlik garantileri** konusunda çalışmaya hazır

olduklarını söyledi. Ancak aynı Putin, **“Kiev ve Avrupa başkentleri umarız süreci yapıcı karşılar ve provokasyon ya da entrikalarla ilerlemeyi bozmaya kalkmaz”** diyerek aslında topu biraz da karşı tarafa attı. Yani Rus lider, **ateşkes dair somut adım atmazken** sorumluluğu Ukrayna ve Batı’ya yükleyen bir dil kullandı. Bunun üzerine Trump yönetimi, Alaska dönüşü Avrupalı müttefiklerle temasları yoğunlaştırdı. Trump Washington’a varır varmaz NATO liderlerini arayarak, Zelenskiy ile de uzun bir telefon görüşmesi yaptı. Amerikan tarafı, müttefiklerine **“Ukrayna ve NATO devre dışı bırakılmayacak”** güvencesini yinelese de, özellikle Doğu Avrupa ülkeleri **Putin’in bu görüşmeyle kazançlı çıktığını** düşünüyorlar.

Gerçekten de ilk bakışta zirveden somut bir ateşkes kararı çıkmasa bile, **Putin diplomatik izolasyondan çıkmış olmanın avantajını elde etti**. Batı başkentlerinde 2022’den beri dışlanan, uluslararası yaptırımlarla tecrit edilen Rusya lideri, ilk kez güçlü bir Batı lideriyle el sıkışıp eşit şartlarda müzakere masasına oturdu. Bu açıdan bakıldığında ünlü tarihçi Sergey Radçenko’nun dediği gibi **“Putin bu turu kazandı – hiçbir taviz vermeden bir şey elde etmiş oldu; yine de Trump Ukrayna’yı satmadı”** şeklinde özetlenebilir. Yani Putin, zirveye katılarak bile **meşruiyet kazanımı** sağladı. Trump ise iç politikada **“bakın savaşı bitirmek için uğraşıyorum”** diyebileceği bir görüntü verdi ama Ukrayna’nın çıkarlarını da tamamen göz ardı etmeyerek hassas bir denge tutturmaya çalıştığı söylenebilir.

Zirvede ne konuşuldu, kim ne istedi?

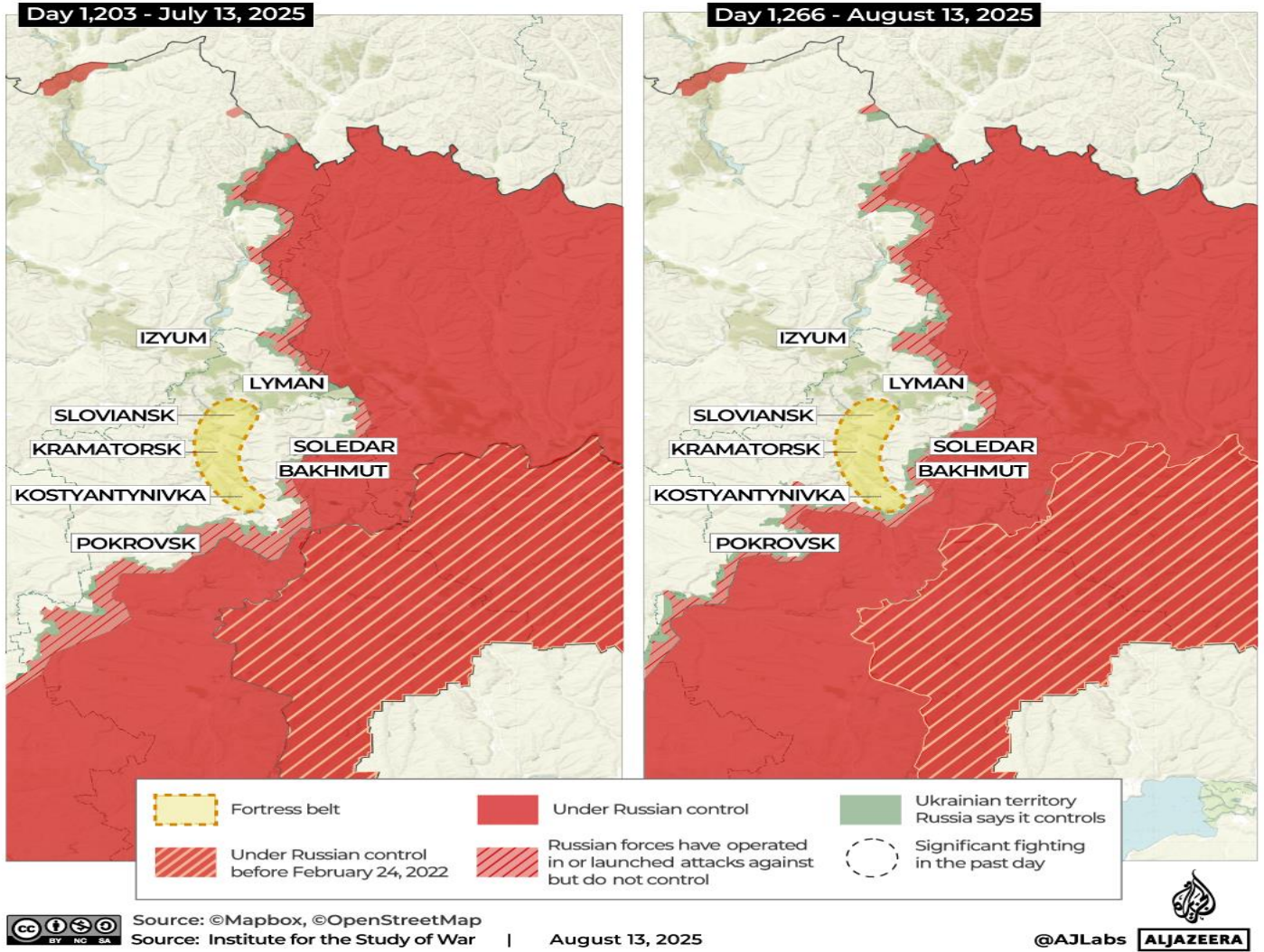
Basına sızan bilgilere göre Trump ve Putin en zor konuları bile masaya yatırdılar. Trump’ın ana hedefi **acilen bir ateşkes** sağlamaktı. Hatta Trump zirve öncesi Fox News’a verdiği demeçte Putin’in anlaşmaya istekli olduğuna inandığını, **“çok hızlı bir şekilde öğreneceğiz, bence yapacak”** diyerek iyimser bir tona bürünmüştü. Ancak Amerikan heyeti son günlerde beklentileri düşürmeye çalışmış ve “bu ilk toplantı sadece bir **dinleme egzersizi** olacak” diye demeçler vermişti. Nitekim Trump zirveden hemen önce zirvenin amacının bir **“masayı kurmak”** olduğunu, eğer ilk görüşme iyi geçerse hemen akabinde **Zelenskiy ve Avrupalı liderlerin de katılacağı ikinci bir toplantı** yapılacağını ifade etti. Trump, “ilk görüşme iyi geçerse ikincisini neredeyse hemen yapmayı tercih ederim” diyerek hızla bir üçlü zirve (ABD-Rusya-Ukrayna) planladığını açıkça söyledi. Basın toplantısında da Trump, Putin’e muhtemelen yakında tekrar görüşeceklerini söyledi; Putin de “Moskova’da mı?” diye sorunca Trump “mümkün” diyerek yanıtladı. Bu diyalog, **ikinci turun** sinyalini verdi. Trump ayrıca Fox News’ta Sean Hannity’ye **“toprak takası ve güvenlik garantileri”** gibi konuları Putin’le görüştüğünü ve büyük ölçüde mutabakata vardıklarını söyledi – **“bence anlaşmaya çok yakınız, ama Ukrayna’nın da kabul etmesi lazım, belki hayır diyecekler”** diyerek topu Zelenskiy’ye attı.

Putin cephesi ise **zirveye gelirken kendi kırmızı çizgilerini** netleştirmişti. Kremlin Sözcüsü Dmitri Peskov, Alaska görüşmesinde herhangi bir belgenin imzalanmasının beklenmediğini, liderlerin en zor konuları ele almaya hazır olduklarını söylemişti. Putin’in dış politika danışmanı Yuriy Uşakov da görüşmenin ana konusunun “Rusya’nın Ukrayna’daki savaşının çözümü” olacağını, ama ekonomik iş birliği ve küresel güvenliğin de gündemde yer alacağını belirtti. Nitekim Putin zirve sonrası yaptığı açıklamada Trump’ın barış çabalarının “kıymetli” olduğunu, savaşın bitmesinin hem Rus hem Ukrayna halkının yararına olacağını, **“çatışmanın temel sebeplerini ortadan kaldırmak gerektiğini”** söyledi. Burada kastedilen temel sebepler, Moskova’nın anlayışına göre **NATO’nun genişlemesi, Ukrayna’nın silahlandırılması ve Rusya’ya yönelik tehdit algılarıydı**. Putin ayrıca **“doğal olarak Ukrayna’nın güvenliği de sağlanmalı”** diyerek aslında Trump’ın dile getirdiği **güvenlik garantileri fikrine tamamen kapalı olmadığını** gösterdi. Fakat hemen ardından **Kiev ve Avrupa’yı süreci sabotaj yapmamaları konusunda uyardı**. Bu, Putin’in **“ateşkesi asıl ben istiyorum ama onlar engelliyor”** şeklindeki propaganda çizgisinin devamı olarak yorumlandı.

Zirvede en somut ilerleme kaydedilen konulardan biri, **Ukrayna’ya güvenlik garantileri ve tarafsızlık statüsünün müzakere edilmesi** oldu. Trump yönetimi, Ukrayna’nın NATO üyeliğinin yakın gelecekte gerçekleşmeyeceğini zaten ima ediyordu. Trump Alaska’ya hareketinden önce uçakta gazetecilere **“Ukrayna’ya NATO dışında, belki Avrupa ve diğer ülkelerle birlikte güvenlik garantileri verebiliriz”** diyerek kapıyı aralık bıraktı. Bu, Finlandiya-İsveç modelinde olmadan ama bir nevi çok taraflı pakt ile Ukrayna’nın korunması fikriydi. Zirvede Putin de ilk kez **“Ukrayna’nın güvenliği elbette sağlanmalı”** diyerek bu konseptte itirazı olmadığını gösterdi. Ancak Putin’in karşılığında istediği şey, **Ukrayna’nın askeri tarafsızlığı ve NATO’dan vazgeçmesi** idi. Nitekim Rus lider defalarca **“Ukrayna NATO’ya girmeyecek, tarafsız olacak”** şartını barışın önkoşulu yaptı. Ayrıca **Kırım ve ilhak edilen diğer bölgelerin Rusya’ya ait olduğunun tanınması ve Batı yaptırımlarının kaldırılması** da Moskova’nın koşulları arasında. Putin, Trump’la görüşmesinde muhtemelen bu istekleri yineledi. **Ukrayna topraklarının fiilen bölüşümü** meselesi de en çetrefilli konuydu. Putin, **Luhansk, Donetsk, Zaporijya ve Herson bölgelerinin tamamında kontrol istemekte ve Kırım’ın Rus toprağı olduğunu tartışmaya açmamaktadır**. Aşağıdaki harita Rusya’nın şu anda işgal ettiği ve Putin’in ilhak iddiasında bulunduğu Ukrayna bölgelerini gösteriyor:

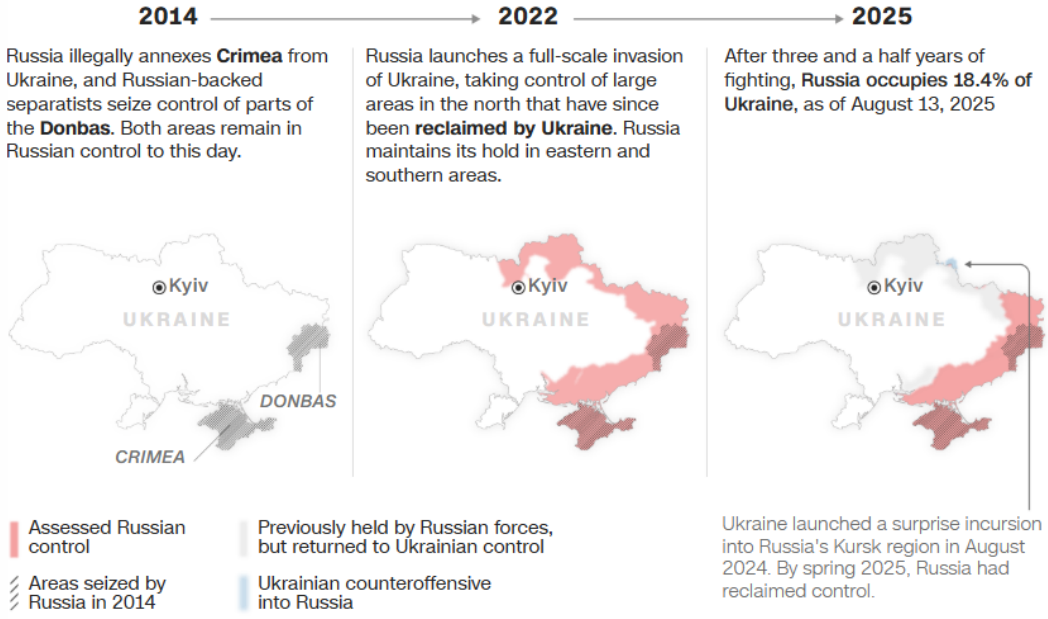
Rusya'nın Ukrayna'daki işgali (kırmızı) ve Putin'in tam kontrol talep ettiği ek bölgeler (turuncu). 2025 itibarıyla Rusya, Donbas'ın (Luhansk + Donetsk) %88'ini kontrol ediyor;

Slovyansk-Kramatorsk hattı gibi kritik noktalar ise hala Ukrayna'da. Putin, ilhak ettiğini ilan ettiği dört oblastın idari sınırlarına ulaşmayı ve Kırım'ın resmen tanınmasını istiyor.

Trump, Putin'in bu maksimalist toprak taleplerini yumuşatmaya çalıştı. Basına sızanlara göre Trump, **"Rusya önemli bir kısmını işgal etti, başta toprakların bir kısmını geri alacağız"** diyerek Donbas'ın tamamının değil bir kısmının Ukrayna'ya bırakılması gerektiğini savundu. Trump yönetimi, savaş öncesi cephe hattına yakın bölgelerde **"toprak takası"** fikrini ortaya attı. Buna göre Rusya Kiyiv çevresinden ve belki Harkiv civarından çekilebilir, karşılığında Doğu'da bazı bölgeler üzerinde denetimini sürdürebilir gibi formüller gündeme geldi. Ancak Zelenskiy yönetimi, **herhangi bir Ukrayna toprağının hediye edilmesini kabul etmeyeceklerini** açıkça belirtti. Hatta Ukrayna Anayasası gereği toprak bütünlüğünden taviz verecek bir anlaşmanın **hukuken de mümkün olmadığı** vurgulandı. Bu nedenle Alaska'daki görüşmelerde **en zor başlık tam da buydu**: Putin toprak kazanımlarını korumak isterken, Trump kısmi geri adımlarla orta yol aradı, Zelenskiy ise dışarıdan kararlılıkla "topraklarımızdan vazgeçmeyiz" mesajı gönderiyordu.

Phases of Russian occupation in Ukraine

Data as of Aug. 13, 2025 at 3 p.m. ET

Zirve sonrası Trump, **"haftada binlerce insan ölüyor, bunu önleyeceğiz ve Başkan Putin de en az benim kadar bunu istiyor"** diyerek aslında bir ateşkesin yakın olabileceği sinyalini verdi. Ayrıca Trump, **Zelenskiy ile Putin arasında kendi katılımıyla bir toplantı düzenleneceğini** ve bunun gerçekleşmesi için çalışacağını duyurdu. Bu, Alaska buluşmasının bir **ön hazırlık** olduğunun ilanıydı. Nitekim Zelenskiy de kamuoyuna yaptığı açıklamada **"Artık savaşı bitirme zamanı, adil barışa giden gerçek bir yol açılmalı ve bu da liderlerin üçlü formatta – Ukrayna, ABD, Rusya – görüşmesiyle mümkün olabilir. Bu konuda Amerika'ya güveniyoruz"** diyerek Trump'a pas attı. Zelenskiy, **"gerekli adımları atması gereken taraf Rusya'dır"** diyerek topun Kremlin'de olduğunu vurguladı ama aynı zamanda **ABD'nin arabuluculuğuna güvendiğini** belirtti.

Zirve, **tarafaların stratejik niyetlerini de açığa çıkardı**. Trump cephesi, bu buluşmayla birkaç hedefi birden gözetiyor görünüyordu:

- **Ukrayna Savaşı'nı hızlı bitirerek** ABD'nin Avrupa'daki yükünü azaltmak ve dikkati Çin'e çevirmek. Trump, defalarca Avrupa'nın savunması için ABD'nin fazla harcama yaptığını, Avrupalıların kendi paylarını artırması gerektiğini dile getirmişti. Bu zirveyle Avrupa'ya **"kendi arka bahçenizdeki sorunu ben çözmeye çalışıyorum"** mesajı verdi. Ayrıca bir **dış politika başarısı** yakalayıp kendisine içeride prestij kazandırmak istiyordu (Nobel Barış Ödülü alabileceğine dair imalar dahi basında yer aldı).
- **Rusya'yı Çin'den uzaklaştırmak veya en azından tarafsız konuma çekmek**. Trump'ın danışmanları arasında bu stratejiyi savunanlar olduğu biliniyor. Amaç, Rusya'yı Batı sistemine tamamen kapatmak yerine **stratejik belirsizlik** politikasıyla⁷ kazanmaya çalışmak. Nitekim Bianet'teki analize göre Trump, Ukrayna savaşını **Rusya ile yakınlaşmak için bir sahne** olarak kullanmaya niyetli – barış karşılığında Moskova'ya bazı tavizler verip Çin'e karşı elini güçlendirmeyi hesaplıyor. Bu tavizlerin arasında Avrupa'daki birliği bozmak da var; Trump'ın **"Avrupalı emperyalistleri ekonomik olarak bölmek, diplomatik olarak zayıflatmak"** da hedefleri arasında sayılıyor. Yani Trump, Rusya'yı sisteme yarı-entegre ederek Çin'i yalnız bırakma peşinde olabilir.

⁷ Stratejik belirsizlik politikası (İng. strategic ambiguity), özellikle uluslararası ilişkiler ve güvenlik politikalarında kullanılan bir kavramdır. En basit haliyle, bir devletin ya da örgütün, belirli bir durum karşısında nasıl tepki vereceğini bilerek girişimini muğlak bırakması anlamına gelir.

- **ABD'nin askeri gücünü göstererek caydırıcılık sağlamak.** Zirvedeki B-2 ve F-22'li karşılama, Trump'ın **"barış istiyorum ama güçlü pozisyondayım"** mesajıydı. Bu aynı zamanda iç politika açısından da Trump'a puan getirecek bir sahneydi: Kendi tabanına **"bakın Putin'le sert pazarlık ettim, uçaklarımız gövde gösterisi yaptı"** diyebilecek bir görüntü sundu.

Putin'in stratejik hesapları da bir o kadar çarpıcıydı:

- **Zamandan kazanmak ve işgalini meşrulaştırmak.** Putin, cephede kısmi başarı kazandıktan sonra bunu bir **dondurulmuş çatışma** haline getirip uluslararası tanınırlık elde etmeye çalışıyor. Tarihsel olarak Rusya, Transdinyester, Abhazy, Güney Osetya gibi yerlerde çatışmaları dondurarak nüfuz alanları oluşturdu.

- Burada da **ateşkes ilan edilip mevcut cephe hattının yeni fiili sınır haline gelmesi**, Rusya'ya nefes alma ve kuvvetlerini tahkim etme fırsatı verebilir. Putin muhtemelen Alaska'da bir **ateşkes anlaşmasına hemen yanaşmayarak** biraz daha oyalandı; çünkü savaşı tam idari sınırlarına (özellikle Donetsk'in kalan kısımlarına) ulaşmadan durdurmak istemiyor. Ancak Trump'ın baskısı devam eder ve yaptırım/askeri maliyetler artarsa, Putin **elde ettiği bölgelerin resmen tanınması karşılığı ateşkese razı** olma seçeneğini değerlendiriyor. Bunu sağlamak için de Zelenskiy'nin devre dışı kalmasını veya Ukrayna'da daha yumuşak bir yönetim olmasını istiyor.
- **Ukrayna'yı savaş yorgunluğuyla teslim olmaya zorlamak.** Putin, 2024'te Ukrayna'da seçimlerin yapılamaması ve uzayan sıkıyönetim nedeniyle Zelenskiy'nin meşruiyetinin zayıfladığı tezini işliyor. Mart 2025'te **"Ukrayna'ya geçici bir yönetim atansın, yeni seçimler yapılsın, yetkin bir hükümet gelsin; onlarla barış müzakere ederiz"** önerisini ortaya attı. Bu aslında *Zelenskiy'i devreden çıkarma* planıydı. Putin, Alaska zirvesinde de bu fikre atıf yaparak **"Zelenskiy artık görev süresini doldurdu, hukuken sorunlu şekilde iktidarda"** imasında bulundu⁸. Buna karşılık Beyaz Saray Sözcüsü ve Avrupa liderleri, **Ukrayna'nın meşru hükümetinin Zelenskiy olduğunu** ve başka bir yönetim fikrinin kabul edilemez olduğunu açıkladılar. Dolayısıyla Putin şimdilik bu öneriyi geri plana alsa da **Ukrayna'nın içini karıştırma** hedefinden vazgeçmiş değil. Cephede istediğini alamazsa, içeriden rejim değişikliği ile hedefine ulaşmak isteyebilir.
- **Rus kamuoyunu ve elitlerini tatmin edecek bir zafer görüntüsü** sağlamak. Putin, savaşı kaybederse iktidarda kalamayacağını farkında. Rus tarihinde büyük savaş kayıpları yaşayan liderlerin (Çar II. Nikolay, Sovyet döneminde Afganistan'dan çekilen liderler vs) akıbetini biliyor. Bu nedenle en azından **"Donbas'ı ve Kırım'ı kurtardık"** diyebileceği bir sonuç istiyor. Aksi halde gerek ulusalcı çevrelerden gerek ordu ve güvenlik bürokrasisinden yoğun baskı görecektir. Nitekim sertlik yanlısı isimler şimdiden Putin'i yeterince agresif olmamakla eleştiriyor. Örneğin aşırı milliyetçi Igor Girkin (Strelkov) Putin'i başarısızlıkla suçladığı için hapse atıldı. Fakat bu sesler toplumda mevcut. Putin, **ultra-milliyetçi kesimi memnun etmek için** söyleminde taviz vermiyor ve **"Nazilerle savaşıyoruz, tarihi Rus topraklarını geri alıyoruz"** propagandasını sürdürüyor. Lavrov'un CCCP tişörtü bile bu iç kamuoyuna verilmiş bir mesaj aslında – **"Sovyet coğrafyasındaki nüfuzumuzu geri getiriyoruz"** algısını pekiştirmek istiyorlar.

⁸ Bu iddia aslında Kremlin'in yürüttüğü siyasi-psikolojik savaş (lawfare + propaganda) stratejisinin bir parçası. Halbuki Ukrayna Anayasası'na göre Cumhurbaşkanlığı görev süresi 5 yıl. Ancak savaş/olağanüstü hâl koşullarında seçimlerin yapılamayacağı hükmü var (Madde 83 ve ilgili seçim yasaları). 2024'te yapılması gereken seçimler, tam ölçekli savaşın sürmesi nedeniyle ertelendi. Bu durum, Zelenskiy'in görev süresini otomatik olarak "olağanüstü koşullarda devam" çerçevesine sokuyor. Yani uluslararası hukuk ve anayasal çerçevede Zelenskiy'in görevi devam ediyor. Rusya'nın esas amacı Ukrayna'da iç istikrarsızlık yaratmak, Zelenskiy'in halk desteğini tartışmaya açmak ve Batı'da şüphe uyandırmak: "Yasadışı liderle bu kadar para/askeri destek neden?" argümanını gündeme taşıyarak alternatif liderlik senaryosu üretmek. Daha da ileriye giderek Moskova'nın nüfuz edebileceği ya da daha zayıf görüldüğü aktörleri meşruiyet zemini olarak öne çıkarmak. Nitece itibarıyla **"Geçersiz liderle anlaşma yapılamaz"** diyerek Ukrayna'yı köşeye sıkıştırmak.

Rusya'daki Ultra-Milliyetçi Kesimler

Aktör / Grup	İdeoloji & Söylem	Güç Alanı / Dağılım	Putin'le İlişkisi
LDPR (Liberal Demokrat Parti)	Popülist, yayılmacı, anti-Batı	Parlamento ve alt-orta sınıf seçmen	Kremlin'e sadık, "sistem içi muhalefet"
Rodina Partisi	Ortodoks-milliyetçi, Avrasyacı	Moskova merkezli	Rejim destekçisi, Kremlin çizgisinde
Eski Wagner + BARS taburları	Paramiliter milliyetçilik, Rus dünyası savunusu	Donbas, cephe hattı, Güney Rusya	Kremlin kontrolünde, ama zaman zaman tehdit
Kazak Birlikleri	Ortodoks-milliyetçilik, geleneksel Rus kimliği	Güney Rusya, Kuzey Kafkasya	Kremlin yanlısı, mobilize edilebilir
Aleksandr Dugin & Avrasyacılar	Neo-empyralist, Rus Dünyası, Batı karşıtlığı	Moskova'daki entelektüel çevreler	Kremlin'i ideolojik olarak besleyen ama bağımsızlık da gösteren
İzborsk Kulübü	Anti-liberal, Avrasya süper gücü fikri	Eski güvenlik elitleri, akademi	Kremlin'le iç içe, düşünce üssü gibi işliyor
Voenkör (Telegram savaş muhabirleri)	Aşırı-milliyetçi, sert savaş yanlısı	Online kitleler, cepheyle bağlantılı	Kremlin'i "yeterince sert olmamakla" eleştiriyor
Neo-Nazi / nasyonalist hücreler	Etnik Rus üstünlüğü, göçmen karşıtlığı	Moskova ve bazı büyük şehirler	Baskı altında; Kremlin tarafından bastırılıyor

Kaynaklar:

- Laruelle, M. (2015). *Russian Nationalism: Imaginaries, Doctrines, and Political Battlefields*.
- Shekhovtsov, A. (2018). *Russia and the Western Far Right: Tango Noir*. Routledge.
- Laruelle, M. (2021). "Illiberalism and nationalism in Russia." *Journal of Illiberal Studies*

Batı ittifakını bozmak. Putin'in uzun vadeli hedefi, NATO ve AB içindeki birliği çatlatmak⁹. **Bu nedenle Alaska zirvesinde Avrupa'nın dışarıda tutulması Moskova için bulunmaz nimetti.** Kremlin, Trump gibi transatlantik ittifakı eleştiren bir figürle muhatap olmaktan memnun görünüyor. Hatta Trump'ın az önce bahsettiğimiz "Avrupalı emperyalistleri bölme" hesabı, Putin'in çıkarlarına da uyuyor. Putin, Trump üzerinden **Almanya-Fransa hattını ABD'den uzaklaştırma** potansiyelini sezmış olabilir. Örneğin zirve sonrasında Rus devlet medyası, "Avrupa kendi çıkarını düşünmeli, ABD'nin peşinde sürüklenmemeli" yorumlarını işlemeye başladı. Bu da Putin'in **NATO genişlemesini durdurma** hedefiyle bağlantılı. Eğer ABD ile anlaşır ve Ukrayna'yı NATO dışında tutacak bir formül elde ederse, Putin bunu **tarihi bir kazanım** olarak sunacak ve Doğu Avrupa'da "bakın ABD bile bunu kabul etti" diyerek etki operasyonlarına girişecektir.

Ukrayna: Özneden Nesneye¹⁰ – Savaşın Ukrayna'ya Etkileri ve Kaderi:

Ukrayna, bu savaşın **en büyük mağduru** olmakla birlikte maalesef karar masasında en zayıf halkalardan biri haline geldi. 2014'ten beri Rusya ile fiilen çatışma halinde olan Ukrayna, 2022'deki işgal öncesinde **kendi geleceğine dair özne** konumundaydı – AB ile Ortaklık Anlaşması imzalamak, NATO'ya yaklaşmak gibi egemen kararlara sahipti. Ancak savaş patlak verip ülke topraklarının beşte biri işgal edilince Ukrayna **küresel güçlerin satranç tahtasında bir hamle unsuru (nesne)** haline dönüştü. **Alaska zirvesine davet edilmemesi**, Kiev açısından bunun acı bir göstergesi oldu. Cumhurbaşkanı Volodimir Zelenskiy, Alaska'daki buluşmaya çağrılmamasını diplomatik dille eleştirdi ve "ikinci turda hazır bulunmayı umuyorum" diyerek sitem etti. Gerçekten de Zelenskiy yönetimi, **Ukrayna hakkında hiçbir kararın Ukrayna olmadan alınmaması** gerektiğini vurguluyor. Trump da kamuoyu önünde buna katıldığını söylese bile, ilk zirveyi Zelenskiy'siz yaparak istemeden de olsa Ukrayna'yı masada ikinci plana itmiş oldu.

⁹ Putin'in stratejisi, "birliği çatlat, karar süreçlerini yavaşlat, Batı'nın ortak iradesini kır" formülüne dayanıyor. Ancak Ukrayna savaşı sonrası ortaya çıkan tablo, bunun tam başarıya ulaşmadığını, tersine NATO/AB'nin daha dayanışmacı bir refleks geliştirdiğini gösteriyor. Yine de Avrupa içindeki popülist hareketler ve enerji bağımlılığı kaynaklı çıkar çatışmaları, Putin'in bu stratejiyi canlı tutmasına imkân veriyor.

¹⁰ Teorik Açıdan: Özne - Nesne Dönüşümü

- **Realist yaklaşım:** Küçük ve orta güçler, büyük güç rekabetinde özne olamaz, yalnızca "denge unsuru" olarak nesneleşir. Ukrayna bunun tipik örneği.
- **Konstrüktivist yaklaşım:** Ukrayna, kendi kimliğini "Avrupa'ya ait" olarak kurmak istese de, bu kimlik mücadelesi bile dış aktörlerin (Rusya/AB/ABD) tanımları üzerinden şekilleniyor.
- **Post-kolonyal yorum:** Ukrayna, Doğu Avrupa'nın "jeopolitik tampon bölgesi" olarak Batı ve Rusya'nın güç söylemlerinde nesneleştiriliyor.

Boyut	Özne (Savaş Öncesi)	Nesne (Savaş Sonrası)
Siyasi Kararlar	AB Ortaklık Anlaşması imzalamak veya Rusya ile Avrasya Birliği'ne yönelmek konusunda kendi siyasi tercihlerini yapabiliyordu.	NATO üyeliği, silah desteği, barış görüşmeleri gibi kritik konular büyük ölçüde ABD, AB ve Rusya'nın kararlarına bağlı.
Ekonomi	AB ile serbest ticaret görüşmeleri yürütüyor, Rusya ile enerji anlaşmaları yapıyordu → çok yönlü manevra alanı vardı.	Ekonomi büyük ölçüde Batı'dan gelen mali yardım ve kredilere bağlı; savaş ekonomisi dış desteğe bağımlı hale geldi.
Askerî Güç	Kendi ordusunu modernize etme süreci vardı; iç güvenliği kendi kapasitesiyle sağlayabiliyordu.	Silah, mühimmat ve eğitim desteği olmadan savaş sürdürülemez; F-16, Patriot, HIMARS gibi sistemler tamamen Batı desteğine dayalı.
Uluslararası Kimlik	"Doğu-Batı arasında köprü" söylemiyle özerk diplomasi yürütmeye çalışıyordu.	Rusya'nın "NATO tehdidi" söylemi ve Batı'nın "demokrasiyi savunan cephe" söylemi arasında tanımlanan bir aktör oldu.
Diplomatik Konum	Kendi dış politikası üzerinden bölgesel girişimlerde bulunabiliyordu (Karadeniz iş birliği gibi).	Barış masaları çoğunlukla Ukrayna dışında (İstanbul, Riyad, İsviçre) kuruldu; Kiev çoğu kez "konu edilen" taraf oldu.
Halkın İradesi	Seçimlerle yönünü Avrupa'ya çevirmeyi halk iradesiyle ortaya koydu.	Halkın öz iradesi sürse de bu iradenin uygulanabilirliği dış destek ve büyük güçlerin hesaplarına bağlı .

Ukrayna açısından savaşın getirdiği zorluklar:

Birincisi, ülke ekonomisi ve altyapısı harap durumda. Milyonlarca insan mülteci olarak dışarıda, kalan nüfus da sık sık elektrik, su kesintileri ve füze saldırıları altında yaşam mücadelesi veriyor. İkincisi, **siyasi ve toplumsal zorluklar** baş gösteriyor: Savaşın başlangıcında benzeri görülmemiş bir ulusal birlik oluşmuşsa da süre uzadıkça yolsuzluk skandalları ve yönetsel problemler tekrar gündeme geliyor. 2023 ve 2024'te savunma bakanlığı dahil bazı kurumlarda yolsuzluk iddialarıyla görevden almalar yaşandı. Zelenskiy, savaş şartlarında sert kararlar alarak iç cepheyi sağlam tutmaya çalıştı; örneğin seferberlikten kaçan bazı zenginlerin tespit edilmesi için valileri görevden aldı, askere alma dairelerinde rüşvet skandallarına el attı. Ancak tüm çabaya rağmen **Ukrayna'da kamu yönetimi problemi** tamamen çözülebilmemiş değil. Batı'dan gelen yardımların nereye harcandığı konusunda bazı eleştiriler de gündeme geliyor. **ABD Kongresi'nde ve AB'de** aşırı sağ ve sol bazı kesimler, Ukrayna yardımlarının yolsuzluğa gittiğini iddia ederek desteği kısıma çağırılar yapıyorlar.

Ukrayna Yardımlarında Yolsuzluk İddiaları:

Kategori	İddia / Örnek	Dayanak / Kaynak	Değerlendirme
1. Batı Denetim Raporları	ABD yardımlarının takibinde kayıt eksiklikleri; bazı silah ve mühimmatın envanterde kaydı net değil.	ABD Savunma Bakanlığı (Pentagon), ABD Başmüfettişlik raporları (2023-2024).	Sistematik yolsuzluk kanıtı yok; savaş koşullarında takip zorluğu. Denetimler sıkılaştırıldı.
2. Ukrayna İç Skandalları	Savunma Bakanlığı'nda gıda tedarikinde aşırı fiyatlandırma skandalı (2023); bazı savaş fonlarının lüks harcamalara kaydırılması.	Ukrayna basını, hükümet soruşturmaları; Bakan Reznikov'un istifası.	Gerçekleşmiş yolsuzluk örnekleri var, ancak daha çok iç yönetim ve ihale süreçleriyle sınırlı.
3. Rus Propaganda Söylemleri	"Batı vergileri Ukrayna oligarklarına gidiyor", "yardımlar kara borsada satılıyor."	RT, Sputnik, Rusya Dışişleri açıklamaları.	Politik amaçlı abartılı söylem; Batı kamuoyunda yardım desteğini zayıflatma stratejisi. Somut kanıt çoğunlukla yok.

Kaynaklar:

- U.S. Department of Defense, Office of Inspector General. (2023). Audit of accountability for equipment provided to Ukraine. Washington, DC: U.S. Government. <https://www.dodig.mil/>
- U.S. Government Accountability Office. (2023). Ukraine assistance oversight. Washington, DC: GAO. <https://www.gao.gov/>
- European Court of Auditors. (2023). EU financial assistance to Ukraine. Luxembourg: ECA. <https://www.eca.europa.eu/>

Askeri cephede de **Ukrayna bir açmazla karşı karşıya**¹¹. 2023 yazında başlattığı büyük karşı taarruz beklenen hızda ilerlememiş, Rus savunma hatlarını ancak kısmen delebilmisti. 2024'te çatışmalar kilitlenince **personel ve mühimmat sıkıntısı** baş göstermeye başladı. Ukrayna ordusu **ağır kayıplar** verdi – her ay binlerce askerini yitiriyor. NATO ülkelerinden gelen topçu mühimmatı ve füze stokları da sınırlı, “desteğin sonsuza dek sürmeyeceği” endişesi Ukrayna genelkurmayını daha temkinli operasyonlar yapmaya itiyor. Ayrıca **hava üstünlüğü** halen Rusya'da; Ukrayna Hava Kuvvetleri elindeki sınırlı sayıdaki savaş uçağıyla (ve NATO'dan aldığı birkaç F-16'nın eğitimi daha tamamlanmadığı için) gökyüzünde zorlanıyor. Bu nedenle Zelenskiy yönetimi, Trump'tan **kısmi bir “uçuşa yasak bölge” veya hava ateşkesi** gibi bir formül arayışına girdi. Özellikle sivil alanların bombalanmasına karşı **karşılıklı bir anlaşma ile hava saldırılarını durdurma** fikri ortaya atıldı. ABD'li yetkililer Alaska'da bunu da gündeme getirdi. **Hava sahasında ateşkes** şimdilik tam sağlanamadı, ancak bu konu müzakerelerde duruyor. Ancak aşağıdaki nedenlerle kısa sürede havada dengeye gelmesi beklenmiyor:

1. Rusya'nın Büyük Hava Filosu

- Rusya, savaşın başında yaklaşık 3.000 savaş uçağı ve helikopterlik bir filoya sahipti.
- Ukrayna'nın ise sadece 100–120 civarında aktif savaş uçağı vardı.
- Bu dengesizlik savaş boyunca sürdü; Batı Ukrayna'ya modern jet vermekte yavaş davrandı (ör. F-16'lar ancak 2024 sonunda gündeme geldi, ama eğitimi ve lojistiği zaman alıyor).

2. Ukrayna'nın Yetersiz Hava Savunma Kabiliyeti

- Ukrayna, Sovyet döneminden kalma S-300 ve BUK sistemlerine dayandı.
- Batı'nın verdiği Patriot ve NASAMS sistemleri sınırlı sayıda geldi ve sadece Kiev gibi stratejik noktaları koruyabiliyor.
- Cephe hattı boyunca hava savunma şemsiyesi kurmak mümkün olmadı. Bu nedenle Rus hava kuvvetleri cephe gerisinde baskın ve güdümlü bomba saldırıları yapabiliyor.

3. Rusya'nın “Glide Bomb” ve İHA Taktikleri

- 2023'ten itibaren Rusya FAB-500 ve FAB-1500 güdümlü bombalar ile Ukrayna mevzilerini uzaktan vuruyor.
- Bu bombalar ucuz, etkili ve risk almadan atılabilir.
- Ayrıca İran yapımı Shahed-136 kamikaze İHA'ları Ukrayna'nın hava savunma sistemlerini sürekli meşgul ederek yoruyor.

Ukrayna'nın geleceği konusunda en kritik soru: Toprak takası ya da bölünme gündeme gelebilir mi?

Zelenskiy bu ihtimali kesin bir dille reddediyor – “ülkemizin topraklarını pazarlık konusu yapmayacağız” diyor. Ne var ki sahadaki durum ve büyük güçlerin baskısı, Ukrayna'yı istemese de bazı acı tercihlere zorlayabilir. Olası senaryolar şöyle tartışılıyor:

- **Kore Modeli (Dondurulmuş Bölünme):** Cephe hattı boyunca kalıcı bir ateşkes hattı oluşması ve iki tarafın o hatta konuşlanması. Bu senaryoda Ukrayna resmen topraklarından vazgeçmez ama fiilen bölünmüş bir ülke olarak hayatına devam eder. Güney Kore-Kuzey Kore arasındaki çizgi gibi, Ukrayna ile işgal altındaki bölgeler arasında yıllarca sürececek bir sınır hattı ortaya çıkar. Bu durum **Rusya'ya istediğini (toprak kazanımı) vermiş olacağı için** tehlikeli bir emsal teşkil eder, ancak savaşın sıcak çatışma kısmını sonlandırabilir. Dezavantajı, Ukrayna'nın NATO üyeliğini muhtemelen belirsiz bir süre engellemesidir (NATO halen bölünmüş ülkeleri üyeliğe almıyor). Zelenskiy “Kore modeli”¹² istemediğini açıkça belirtti.

¹¹ Ukrayna zafer için yeterli askeri kapasiteye sahip değil, Ama aynı zamanda teslimiyet veya büyük taviz için siyasi manevra alanı da yok. Bu nedenle cephede bir “açmaz” oluşuyor: ne kesin zafer ne de kesin barış mümkün görünüyor. Rusya, zamana oynayarak Ukrayna'nın ekonomik tükenişini, Batı kamuoyunda yorgunluğu ve ABD/AB iç siyasetindeki çatlakları bekliyor. Ukrayna için savaş uzadıkça maliyet artıyor, kazanımlar azalıyor.

¹² Genellikle Kore Savaşı sonrası ortaya çıkan ateşkes ve bölünmüş ülke düzeni için kullanılır. Bu bağlamda “Kore modeli”, özellikle başka ihtilaflarda kalıcı barış anlaşması olmadan, ateşkes çizgisi ve fiili ayrım ile sorunun dondurulmasını ifade eder.

Temel Unsurlar:

- **Ateşkes Anlaşması (armistice)**, fakat resmî barış anlaşması yok.
- Taraflar arasında **Askerden Arındırılmış Bölge (DMZ)** gibi tampon hat.
- **Uluslararası denetim mekanizmaları** (BM gözetiminde).
- **Siyasi çözüm ertelenirken çatışma düşük yoğunlukta donmuş halde kalır.**

- **Toprak Karşılığı Barış:** Rusya'nın halihazırda kontrol ettiği bölgelerin bir kısmının (örneğin **Kırım ve Donbas'ın büyük bölümü**) Rusya'ya bırakılması, karşılığında Rusya'nın Kiev, Harkiv gibi ele geçiremediği yerlere yönelik saldırı iddialarından vazgeçmesi ve Ukrayna'nın kalan topraklarının güvence altına alınması. Bu, **"land for peace"** yani "barış için toprak tavizi" anlamına geliyor. Zelenskiy bunu da "savaş alanında kazanamadıklarını masada alacaklar, asla kabul edilemez" diyerek reddediyor. Fakat Trump yönetimi, **Donbas'ın bir kısmı ve Kırım'ın akıbeti daha sonra görüşülmek üzere ertelenmesi** formülüne sıcak bakmış olabilir. Bu senaryoda Ukrayna belki NATO tarafından daha güçlü korunur ama **kendi toprak bütünlüğü ilkesinden ödün vermiş** olur.
- **Tarafsızlık ve Güvenlik Garantileri:** Ukrayna'nın toprak meselesini çözümsüz bırakıp, bunun yerine **askeri tarafsızlığı kabul ederek** sıkı güvenlik garantileri alması. Örneğin Avusturya'nın 1955'te Sovyetler ve Batı ile anlaşıp tarafsız olması ama Batı'dan güvence alması gibi. Bu durumda Ukrayna NATO'ya girmez fakat ABD-İngiltere gibi ülkeler saldırı halinde yardım edeceğine dair ikili anlaşmalar yapabilir. Bu garantilerin değeri tartışmalı olsa da **Budapeşte Memorandumu (1994)** ile nükleer silahlarını teslim eden Ukrayna'ya ABD, İngiltere ve Rusya zaten güvenlik taahhüdü vermişti – ancak Rusya bunu ihlal etti. Bu nedenle Zelenskiy "kâğıt üzerindeki garantiye inanmıyoruz, somut üyelik isteriz" diyor. Yine de savaşın askeri çıkmazı sürerse, **Zelenskiy'nin tarafsızlığı içerecek bir barış formülüne razı gelmek zorunda kalabileceği** konuşuluyor. Trump'ın da aklındaki çözüm muhtemelen budur: **Ukrayna'yı NATO dışında tut ama güçlü silahlarla donat ve Rusya'yı tekrar saldırmaya cesaret edemeyecek hale getir.**

Ukrayna için en karanlık senaryo, **Karadeniz'e çıkışını kaybetmesi** olur. Eğer Rusya savaşın devamında Odessa ve kalan güney kıyılarını da ele geçirirse, Ukrayna tamamen karaya sıkışmış bir ülke haline gelir. Bu durumda ekonomisi uzun vadede boğulur; zira limanları olmadan tahıl ihracatı dahil ticaretini sürdürebilmesi çok zor. Şu an bile Rusya, Odessa limanından tahıl çıkışını engelleyerek Ukrayna ekonomisini çökertmeye çalışıyor. Dolayısıyla **Odessa ve çevresi Ukrayna için hayat sahası meselesi**. Kırım ise hem stratejik hem sembolik önemde; onsuz bir Ukrayna ordusu ve milliyetçi kamuoyu barışı sindiremeyebilir. Zelenskiy defalarca "Kırım dahil tüm topraklarımızı geri alacağız" dedi. Fakat Batılı bazı yetkililer Zelenskiy'e kapalı kapılar ardında "Kırım'ı belki müzakere edebilirsin" mesajları vermiş olabilir. Ukrayna halkı ise **büyük çoğunlukla (anketlere göre %80-90) tek bir karış toprağın bile verilmesine karşı**. Yani Zelenskiy böyle bir tavize kalkışırsa içeride siyasi intihar eder. Bu yüzden **Zelenskiy'nin geleceği** de barışın nasıl ve ne şartla geleceğine bağlı. Eğer zafer veya başarı algısıyla barış yaparsa kahraman olarak devam eder; fakat taviz verip "mağlubiyet anlaşması" imzalarsa siyasi ömrü bitebilir. Muhalif politikacılar (savaş sırasında fazla sesleri çıkmasa da) fırsat kolluyor. Örneğin eski Başkan Petro Poroşenko ve bazı milliyetçi kesimler, Zelenskiy'nin tavizkar bir tutumunu affetmeyeceklerini ima ettiler.

Ayrıca, Zelenskiy **savaş uzadıkça demokrasinin de baskı altında kaldığı** eleştirileriyle karşı karşıya. Sıkıyönetim nedeniyle seçimlerin 2024'te yapılamaması, normal şartlarda Mayıs 2024'te biten Zelenskiy'nin görev süresinin uzamasına yol açtı. Putin de bunu propaganda malzemesi yapıp Zelenskiy'yi "süresi dolmuş başkan" ilan etmeye kalktı. Batı başkentlerinde de "savaş zamanında bile olsa seçim yapmanın yolları araştırılmalı" tartışması çıktı. Zelenskiy ise "Rus bombaları altında sandık kurulmaz" diyerek şimdilik bu eleştirileri savuşturdu. Fakat savaşın bitmesi uzarsa, içeride **demokratik meşruiyet tartışmaları** alevlenebilir. Bu da Zelenskiy'nin barış için elini zayıflatır. Bu yüzden **Zelenskiy'nin kişisel geleceği, barış zamanlaması ve koşullarına sıkı sıkıya bağlı**.

Özetle, Ukrayna **kendi kaderini tayin mücadelesi verirken** aynı zamanda büyük güçlerin elinde pazarlık konusu olmamak için direniyor. Zelenskiy hala dünya medyasında özgürlük mücadelesinin sembolü olarak güçlü bir imaja sahip. Ancak Alaska zirvesi gösterdi ki, **savaşın yorgunluğu Ukrayna'yı dış aktörlerin insafına bırakma riski taşıyor**. Ukrayna'nın yapması gereken, hem cephede tamamen çökmeden savunmayı sürdürmek hem de diplomasi sahnesinde aktif olup **kendi şartlarını duyurmak**. Nitekim Zelenskiy, Alaska zirvesinden sonra hızla Kongre ve Beyaz Saray nezdinde lobi yaptı, Avrupa başkentlerine temsilciler gönderdi. **"Eşit bir ulus olarak masada olacağız"** demeye çalışıyorlar. Fakat reel politik acımasız: Ukrayna'nın **"seçilmiş bir savaş alanı"** haline geldiği, büyük güçlerin hesaplaşmasını üzerinde yaşadığı gerçeği her zamankinden belirgin.¹³ Bu nedenle Kiev, **askeri başarı kazanmadan diplomaside güçlü olamayacağını** biliyor. Önümüzdeki aylarda cephede bir inisiyatif değişikliği olmazsa, Ukrayna istemese de **daha zayıf şartlarda müzakere masasına itilebilir**.

¹³ Batı Stratejisi: "Ukrayna Cephe Devleti" Avrupa ülkeleri (özellikle Baltıklar, Polonya ve İngiltere) Ukrayna'yı Rusya'ya karşı bir "tampon cephe" olarak gördü. ABD'nin yönlendirmesiyle NATO genişlemesi Ukrayna'yı fiilen Rusya ile Batı arasındaki sınır çizgisi haline getirdi. Bu, Ukrayna'yı Batı adına savaşan bir "ön cephe devleti" rolüne itti. Avrupa, Ukrayna'yı öne sürerek kendi askerini cepheye göndermeden Rusya'yı yıpratıyor. Silah yardımları ve ekonomik destek var, ama doğrudan savaş yok. Bu da Avrupa için "düşük maliyetli bir savunma stratejisi". Ukrayna savaşı aynı zamanda Avrupa'yı ABD güvenlik şemsiyesine daha fazla bağımlı kıldı. NATO içi birlik pekişti, Almanya ve Fransa gibi ülkeler bile büyük savunma bütçelerine geçti. Ukrayna bağımsızlık mücadelesi olarak başlayan savaş, zamanla Batı'nın jeopolitik hesaplarının aracı haline geldi. "Ukrayna Batı tarafından fazla teşvik edildi, ama yeterince korunmadı" Özellikle 2008 Bükreş Zirvesi'nde NATO "Ukrayna gelecekte üye olacak" dedi ama somut güvenlik garantisi vermedi. Bu da Ukrayna'yı Rusya ile Batı arasında sıkışmış bir tampon devlete dönüştürdü.

Avrupa'nın Perspektifi: Birlik İçinde Çatlaklar ve Güvenlik İkilemleri:

Avrupa Birliği, Rusya'nın Ukrayna işgaline en başından beri sert tepki verse ve Ukrayna'ya kapsamlı destek sağlasa da savaş uzadıkça **iç dengeleri ve niyetleri konusunda soru işaretleri** belirdi. Avrupa'nın genel çıkarı elbette Rusya'nın saldırganlığının durdurulması ve uluslararası düzenin korunması yönünde. Ancak **Avrupalı liderler** arasında savaşın gidişatı ve yönetimi konusunda belirgin farklılıklar var:

- **Doğu ve Kuzey Avrupa (Polonya, Baltıklar, İskandinavya):** Bu ülkeler Rusya'yı tarihi bir tehdit olarak görüyor ve Ukrayna'da Rusya'nın mağlup olmasını istiyorlar. Polonya ve Baltık devletleri, Ukrayna'ya silah ve lojistik desteğin en ateşli savunucuları. Hatta Polonya, kendi stoklarından Alman yapımı Leopard tanklarını ilk veren ülke oldu, Baltıklar kişi başına düşen en yüksek yardımı yaptı. Bu ülkeler, **savaşın sürmesini stratejik olarak tercih ediyor gibi** görünseler de aslında amaçları Kiev'in mümkün olan en güçlü konumda masaya oturması ve Rusya'nın ciddi şekilde zayıflaması. Örneğin Estonya Başbakanı Kaja Kallas, sık sık "Rusya'nın yenilgisi Avrupa'nın güvenliği için şart" diyor. Bu blok, **ABD'nin liderliğine sıkı şekilde bağlı** ve Trump yönetiminin müttefiklere danışmadan iş yapmasından huzursuz. Polonya Cumhurbaşkanı Duda, Alaska zirvesi öncesi "hiçbir karar Ukrayna ve Avrupa olmadan alınamaz" diyerek tepkisini dile getirdi.¹⁴
- **Batı Avrupa (Almanya, Fransa, İtalya, İspanya):** Bu büyük ülkeler Ukrayna'ya destek verse de **savaşın daha fazla uzamaması** konusunda nispeten daha istekli olabilirler. Özellikle Almanya ve Fransa, bir noktada **diplomatik çözüm** arayışına girmekten yana sinyaller verdi. Fransa Cumhurbaşkanı Macron, 2022'de "Rusya aşağılanmamalı, bir çıkış yolu bırakılmalı" sözleriyle Doğu Avrupalıları kızdırmıştı. Almanya Başbakanı Scholz ise uzun süre ağır silah sevkiyatında tereddüt etti; nihayetinde kamuoyu ve müttefik baskısıyla tank ve hava savunma desteğine onay verdi ama **ihtiyatlı tutumunu** korudu. Bu ülkeler, **Avrupa'nın Rusya ile coğrafi komşuluk nedeniyle er ya da geç bir güvenlik düzenine dönmek zorunda olduğunu** düşünüyorlar. Ekonomik olarak da Rusya ile ilişkiyi tamamen koparmanın Avrupa sanayisine zararları konusunda endişeliler (örneğin Alman sanayisi ucuz Rus gazına alışkındı, alternatifler daha pahalı). Dolayısıyla bu grup, "Ukrayna olabildiğince güçlü şekilde masaya otursun ama belki ufak tavizlerle barış sağlansın" gibisinden daha **pragmatik** bir yaklaşıma kayabilir.
- **Güney Avrupa ve Diğerleri:** İtalya, İspanya, Yunanistan gibi ülkelerde savaş kamuoyunun önceliği değil. Bu ülkeler ciddi enflasyon ve enerji fiyatı sorunları yaşadılar, turizm ve tarım sektörleri bile savaştan etkilendi (örneğin tahıl krizi nedeniyle gıda fiyatları arttı). İtalya'da 2022'de iktidara gelen Giorgia Meloni hükümeti Ukrayna'ya desteği sürdürdü, dikkatli bir denge izledi. Halkın bir kesimi "artık barış için baskı yapalım" görüşünde. Yunanistan ve Güney Kıbrıs, tarihi olarak Rusya ile kültürel yakınlıkları nedeniyle ambivalan bir tutum sergilediler (Kıbrıs Rusya'ya yaptırımlarda bazı istisnalar istemişti). Genel olarak Güney kanat, **savaşın mali yükünü ve olası bir mülteci dalgasını** daha çok düşünür durumda. Bu yüzden savaşı sona erdirecek bir formüle (Ukrayna'nın toprak tavizi içerse bile) daha yatkın olabilirler.

Bu farklı duruşlara rağmen, **AB resmi politikası** Ukrayna'ya sınırsız destek ve Rusya'ya yaptırımlar yönünde yekpare kaldı. Fakat sorulması gereken soru: **Avrupa savaşı gerçekten sürdürmek istiyor mu?** Yoksa mecbur kaldığı için mi sürdürüyor? Burada **ABD'nin patronajı** devreye giriyor. Avrupa, II. Dünya Savaşı sonrası kurgulanan transatlantik güvenlik mimarisine o kadar entegre oldu ki, **kendi başına ayrı bir yol izleyemiyor. NATO genişlemesi** bu savaşa giden süreçte kritik rol oynadı; ancak genişleme kararlarında Avrupa ülkeleri çoğunlukla ABD önderliğinde hareket ettiler. Örneğin 2008 Bükreş Zirvesi'nde Ukrayna ve Gürcistan'a NATO üyelik sözü verilirken Fransa-Almanya çekinceli olsa da ABD bastırmıştı. Şimdi gelinen noktada Avrupa ülkeleri, ABD'nin liderlik ettiği bir çözüm arayışına razı olmak durumundalar. **Trump gibi bir figürün** öne çıkması ise onları tedirgin ediyor çünkü Trump'ın NATO'ya bağlılığı geçmişte sorgulanmıştı. Ancak ironik biçimde, Rusya tehdidi yüzünden **Avrupa ülkeleri Trump'ın taleplerini de yerine getiriyor**: Savunma harcamalarını artırıyolar, Almanya yıllardır yapmadığı ordusunu güçlendirme hamlelerini başlattı, Polonya savunma bütçesini GSYH'nın %4'üne çıkardı vs. Yani **ABD patronajı devam ediyor**, Avrupa da buna mecbur kaldığını düşünüyor. Bu, **post-1945 angajmanlarından kurtulamadıkları** anlamına geliyor – NATO'ya bel bağlama alışkanlığı kırılmıyor.

Tema	Başlıca Angajmanlar	Dönem	Etkisi
Güvenlik	NATO (1949), Batı Avrupa Birliği (1954), AGİK/AGİT (1975), PESCO/Avrupa Savunma	1949–günümüz	ABD bağımlılığı, kolektif savunma; Rusya tehdidi karşısında caydırıcılık

¹⁴ Polonya, Baltıklar ve İskandinavya için Rusya'nın mağlubiyeti:

- Tarihsel intikam ve güvenlik garantisi,
- Coğrafi savunma hattının korunması,
- Enerji bağımsızlığı,
- NATO içindeki stratejik konumlarını güçlendirme,
- Rusya'nın yayılmacı politikalarının kalıcı şekilde durdurulması anlamına geliyor. Bu yüzden onlar Batı'da en sert ve en kararlı Ukrayna destekçileri konumunda.

Tema	Başlıca Angajmanlar	Dönem	Etkisi
Ekonomi	Marshall Planı (1947), AKÇT (1951), AET (1957), Avro Alanı (1999)	1947–günümüz	Ekonomik toparlanma, tek pazar, parasal birlik
Siyasi/Normatif	Avrupa Konseyi (1949), AİHS & AİHM, Maastricht (1992), Lizbon (2009)	1949–günümüz	Demokrasi, insan hakları ve hukuk devleti normları
Kriz Müdahaleleri	Balkanlar (1990’lar), Afganistan & Irak (2000’ler), Libya (2011), Ukrayna (2014–)	1990–günümüz	Bölgesel istikrar arayışı; transatlantik koordinasyon
Enerji Jeopolitik &	Sovyet/Rus doğalgazı (1960’lardan itibaren), Yeşil Mutabakat (2019), Global Gateway (2021)	1960–günümüz	Enerji bağımlılığı azaltma, Çin’e karşı küresel hamle

Kaynaklar:

- Dinan, D. (2014). *Europe Recast: A History of European Union* (2nd ed.). Boulder, CO: Lynne Rienner Publishers.
- Judt, T. (2005). *Postwar: A History of Europe Since 1945*. London: Penguin.
- Moravcsik, A. (1998). *The Choice for Europe: Social Purpose and State Power from Messina to Maastricht*. Ithaca: Cornell University Press.
- NATO. (1949–2024). *The North Atlantic Treaty Organization official documents and history*. Retrieved from <https://www.nato.int/>
- European Union. (1951–2024). *Treaties and official EU documents*. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/>
- European Council. (2021). *Global Gateway: Building sustainable connections for people and the planet*. Brussels: Council of the EU. Retrieved from <https://www.consilium.europa.eu/>
- European Commission. (2019). *The European Green Deal*. Brussels: EC. <https://ec.europa.eu/>
- European Court of Auditors. (2020). *Special Report: EU response to the 2008–2010 crisis*. Luxembourg: ECA.

Avrupa’nın savaşın sürmesine dair ikilemi şöyle özetlenebilir: Bir yandan Rusya’nın Ukrayna’da yenilgisi, Doğu Avrupa’nın güvenliği için önemli; öte yandan savaş uzadıkça Avrupa ekonomisi ve birliği yıpranıyor, halk desteği azalabilir, radikal siyasi akımlar güçlenebilir. Örneğin Almanya’da aşırı sağ AfD partisi “yaptırımlara son verelim” propagandasıyla yükselişte, Fransa’da Le Pen ve aşırı sol Mélenchon taraftarları NATO karşıtı söylemi sürdürüyor, İtalya’da popülistler aynı şekilde. **Avrupa kamuoyu** genel olarak Ukrayna’nın yanındaysa da, anketler uzayan savaşta **barış için taviz verilmesine razı olma eğiliminin arttığını** gösteriyor. Özellikle enerji krizi döneminde (2022-23 kışında) bazı Avrupa sokaklarında “Ukrayna için üşüyoruz” protestoları olmuştu. 2024 ve 2025 yıllarında enflasyon yüksek seyredince halkın dikkatinin bir kısmı da iç meselelere kaydı. Yine de büyük çoğunluk, Rusya’nın tamamen cezasız kalacağı bir sonuca sıcak bakmıyor; çünkü **“Bugün Ukrayna, yarın Baltıklar veya Polonya olabilir”** korkusu yaşıyorlar. Baltık ülkeleri ve Polonya gerçekten de **Rusya’ya taviz verilirse sıranın kendilerine gelebileceğini** düşünüyorlar. Tarihsele deneyimler (Baltıkların 1940’ta Sovyetlerce işgali, 1939’da Nazi-Sovyet anlaşmasıyla Doğu Avrupa’nın paylaşılması vs) bu korkuları besliyor. Bu yüzden Avrupa için kırmızı çizgi: **Ukrayna’nın rızası olmadan toprak kaybına zorlanmaması**.

Peki **Avrupa savaşı ne koşulda sürdürür veya sonlandırır?** Avrupa’nın resmî tutumuna göre, Ukrayna ne zaman masaya oturmak isterse o zaman desteklerler. Ama gayriresmi olarak, Avrupa’nın desteğini sürdürebilmesi birkaç şarta bağlı:

- **ABD desteğinin devamı:** Eğer Washington Ukrayna’ya yardımı keserse, Avrupa tek başına savaşı finanse edemez. Bu yüzden ABD’deki siyasi gelişmeler (örneğin 2024 seçimlerinde Trump’ın gelişi) Avrupa’yı çok etkiliyor. AB yetkilileri, Trump ile iş birliğini sürdürmek isteseler de onun Putin’le yakınlaşmasından rahatsızlar. Ancak Avrupa kendi savunmasını hızlıca otonom hale getiremediği için **ABD’ye muhtaç**.
- **Birlik içi uyumun korunması:** Polonya ile Ukrayna arasında son dönemde tahıl ihracatı meselesinden çıkan tartışma gibi olaylar AB içi uyumu zedeliyor. Eğer Polonya gibi öncü destekçiler bile seçim atmosferinde (2023’te Polonya’da iktidar partisinin Ukrayna karşıtı çıkışları olmuştu) desteği sorgularsa, Avrupa’nın motivasyonu azalabilir. **Şimdilik bu tarz çatlaklar yönetilebildi.**
- **Rusya’nın tehditkâr tutumu:** Rusya eğer savaşı Avrupa geneline yayacak hareketler yaparsa (örneğin Polonya sınırında askeri yığınak, Kaliningrad’dan tehditler, Baltık üzerinde taciz uçuşları gibi), Avrupa mecburen savaşı sürdürmeye daha istekli olur. Fakat tersi, yani Rusya’nın uzlaşmacı gözükmesi, **Avrupa’da “tamam artık ateşkes yapalım” diyenlerin sesini yükseltebilir.**

Bu noktada Napolyon Hatası tabiri, Avrupa’nın tarihinden çıkarılabilecek bir derse işaret ediyor: Avrupa güçleri geçmişte Napolyon (ve Hitler) dönemlerinde Rusya’yı hafife alıp Moskova içlerine kadar ilerlediler ama Rus kışında hezimete uğradılar. Bugün bazı yorumcular, **Avrupa’nın Rusya’ya karşı topyekûn bir yok etme savaşına girişmesinin “Napolyon ve Hitler’in hatalarını tekrarlamak” olacağını** söylüyor. Yani Rusya’yı tam yenmeye kalkmanın nükleer bir güç karşısında felaketle sonuçlanabileceği uyarısı yapılıyor. Bu nedenle özellikle Almanya ve Fransa gibi ülkeler, **Rusya’nın tamamen çökertilmesinden endişe** ediyorlar – zira kontrolsüz bir Rusya da kaosa yol açabilir (iç savaşa sürüklenmesi, nükleer silahların akıbeti, radikal bir yönetimin gelmesi vs). Dolayısıyla

Avrupa, **Rusya'yı çok köşeye sıkıştırmadan** bir çözümü tercih edebilir, bu da Ukrayna için taviz demek olabilir. Polonya ve Baltıklar ise aksine “Napolyon hatası” benzetmesine katılmazlar; onlar da **Münih Hatası** (1938’de Hitler’i yatıştırma politikası) benzetmesini yapıyorlar¹⁵. Onlara göre Rusya’ya taviz vererseniz iştahı kabarrır, durmaz. Bu iki tarihsel korku arasında Avrupa ikilem yaşıyor diyebiliriz.

Avrupa kamuoyunun savaşa bakışı ülkeden ülkeye değişse de genel trend: **İlk yılki duygusal yoğunluk yerini kısmen bıkkınlığa bıraktı**. 2022’de Ukrayna bayrakları meydanlarda dalgalanırken 2024’te ekonomi ve göç gibi konular tekrar ön plana çıktı. Yine de son anketler, Avrupalıların çoğunluğunun Ukraynalıların mücadelesine hayranlık duyduğunu ve gerektiği sürece destek olunması gerektiğini düşündüğünü gösteriyor. Özellikle Rusya’nın Bucha’da, Mariupol’de sivillere yaptıkları, Avrupa vicdanında derin iz bıraktı.

Şehir	Tarih	Ölü Sayısı (tahmini)	Öne Çıkan İhlaller	Kaynaklar
Bucha	Mart–Nisan 2022	~458 sivil (işkence & infaz)	Sokak infazları, toplu mezarlar	OHCHR, Ukrayna Başsavcılığı
Mariupol	Şubat–Mayıs 2022	10.300–22.000 sivil	Tiyatro ve hastane bombalaması, kitlesel kuşatma açlığı	AP, BM, Ukrayna yetkilileri

Kaynaklar:

- Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği (OHCHR) – **Report on the human rights situation in Ukraine (2022–2023)**.
- Uluslararası Af Örgütü (Amnesty International) – **“Ukraine: Mariupol Theatre Bombing a Clear War Crime by Russia” (16 Haziran 2022)**.

Bu tür savaş suçlarının cezasız kalmaması gerektiği inancı güçlü. Ancak iş kendi refahlarına etkisine gelince, **“Yeter ki barış olsun da Ukrayna birkaç ödün verse de olur”** diyen kesimler de büyüyor.

Avrupa’nın barış veya ateşkes için koşulları net olarak ilan edilmedi, çünkü “Ukrayna neyi kabul ederse biz de ederiz” diyorlar. Ama perde arkasında bazı kabulleri var: Örneğin **Ukrayna NATO üyesi olmadan da tatmin edilebilir**, yeter ki güvenliği sağlansın (bazı NATO ülkeleri – Almanya, Fransa – Ukrayna’nın üyeliğine savaş bitse bile temkinli yaklaşabilirler). **Rusya’ya verilecek bir taviz** eğer Ukrayna tarafından kabul edilmişse, Avrupalılar buna çok itiraz etmeyeceklerdir; fakat bu tavizin **başka Doğu Avrupa ülkelerini tehdit etmemesi** şarttır. Yani diyelim bir barış anlaşmasında Rusya, Donbas’ın bir kısmını aldı – bu durumda AB, Baltık ülkelerine ve Polonya’ya güvence vermek için NATO’yu daha da güçlendirecektir. Aslında Finlandiya ve İsveç’in NATO’ya alınması bile şimdiden Avrupa’nın kendini emniyete alma çabasıydı (Finlandiya 2023’te üye oldu, İsveç’in üyeliği de 2025 başında onaylandı). Bu genişleme, Rusya’ya **“Baltık bölgesine dokunma, artık NATO sınırı”** mesajı oldu.

Sonuç itibarıyla, **Avrupa savaşı neden ister?** sorusunun cevabı: Avrupa, Ukrayna’nın kazanamayacağı ama Rusya’nın da kaybetmeyeceği uzatmalı bir savaşı **istemiyor**. İstikrar ve ticaret Avrupa’nın çıkarına. Ancak **Rusya’nın saldırganlığı ödüllendirilmiş bir barış** da istemiyorlar, zira bu kendi güvenliklerini tehlikeye atar. Bu ikilem içinde belki en gerçekçi tutum, **“Ukrayna direnebildiği kadar dirensin, sonunda biz de makul bir anlaşmaya razı oluruz”** şeklinde özetlenebilir. Avrupa, Alaska zirvesinde masada olmasa da **barışın maliyetini ödeme** konusunda en büyük yük yine muhtemelen Avrupa’nın olacak. Savaş sonrası Ukrayna’nın yeniden inşası yüz milyarlarca Euro gerektirecek ve AB şimdiden bunun planlarını yapıyor¹⁶. Ayrıca olası bir barış anlaşmasında **Ukrayna’ya güvenlik garantilerinde** Avrupa ülkeleri kilit rol oynayacak (tarafsızlık vs olursa, garantörlerden birkaçı AB büyükleri olacaktır). Dolayısıyla Avrupa kenarda dursa da **barış denkleminin vazgeçilmez parçası**. Sadece, içindeki görüş ayrılıkları nedeniyle liderlik rolünü ABD’ye bırakmış durumda.

ABD’nin Perspektifi: Liderlik, Güç Gösterisi ve Yeni Hesaplar:

Amerika Birleşik Devletleri, Ukrayna savaşı başladığından beri Kiev’e en büyük desteği veren ülke oldu. 2022–2024 arasında on milyarlarca dolar değerinde silah ve mali yardım aktardı, Avrupa’yı da bir arada tutarak **Batı ittifakının lideri** konumunu pekiştirdi. Joe Biden yönetimi bu savaşı “demokrasi ile otokrasi mücadelesi” diye çerçevelemişti. Ancak 2025’te Donald Trump’ın yeniden başkan olmasıyla birlikte, **ABD’nin öncelikleri ve yöntemleri değişmeye başladı**. Trump, selefi Biden’ın aksine **“önce Amerika”** yaklaşımını öne alarak müttefiklerden daha fazla yük paylaşımı talep eden, gerekirse geleneksel çizgiden sapmaya hazır bir lider profili çiziyor.

Trump’ın gerçek amacı konusunda farklı yorumlar var:

¹⁵ “Münih Hatası”, saldırgan bir güce taviz verilmesinin barışı değil savaşı hızlandırdığına dair tarihsel bir ders olarak kullanılıyor. Özellikle ABD ve Avrupa siyasetinde, kriz anlarında “yumuşak davranmak” karşıtı güçlü bir retorik işlevi var. Batı’daki analistler ve liderler, Ukrayna’ya yardım ve NATO dayanışmasını meşrulaştırmak için sık sık “Münih Hatası”na atıf yapıyor. Bu, Ukrayna Savaşı’nı sadece bölgesel bir çatışma değil, tarihsel bir dersin yeniden yaşanmaması için verilen küresel bir sınav hâline getiriyor.

¹⁶ Tahmini Maliyetler

- Dünya Bankası (2023 raporu): Yeniden inşa maliyeti 411 milyar \$ (yaklaşık 380 milyar €).
- Avrupa Komisyonu (2024 tahmini): Eğer savaş uzarsa maliyet 600–750 milyar €’ya çıkabilir.
- Ukrayna Hükümeti: Uzun vadeli kalkınma için 1 trilyon \$’ı aşabilecek yatırımlar gerekebilir.

- **“Avrupa’nın savunma yükünden kurtulmak”:** Trump uzun zamandır Avrupa ülkelerinin yeterince savunma harcaması yapmadığını, ABD’nin Avrupa’yı bedavaya koruduğunu düşünüyor. Nitekim 2018 NATO zirvesinde de müttefikleri azarlamıştı. Şimdi de Ukrayna savaşı üzerinden **Avrupa’yı askeri olarak sorumluluk almaya zorluyor**. “Siz de para harcayın, asker gönderin” imasında bulunuyor. Bu sayede ABD bütçesini ve askeri kaynaklarını Asya’ya (Çin’e) odaklamak istiyor olabilir. Yani Ukrayna’da hızlı bir çözüm sağlayıp, Avrupa’nın güvenliğini Avrupa’ya bırakma stratejisi.
- **Küresel liderliğini teyit etmek:** Öte yandan, Trump gibi dış politikada “anlaşma yapma”yı seven bir lider için, **dünyanın en büyük iki nükleer gücünün barış anlaşması imzalaması** tarihi bir başarı olur. Bu, ABD’nin hala “dünyayı dizayn eden” süper güç olduğunu gösterir. Alaska zirvesinin “**iki büyük**” formatında yapılması da aslında ABD’nin kendini Sovyet sonrası dünyada ilk kez Rusya ile baş başa global denklem kurarken göstermesiydi. Trump, buna önem veriyor; zira **Nobel Barış Ödülü** beklentisi dahi çevresinde dillendirildi. Bir Trump danışmanı Alaska öncesi “Başkan, tarihe barış getiren lider olarak geçmek istiyor” dedi. Bu nedenle Trump, zirvede “**No deal until there’s a deal**” (anlaşma olana dek anlaşma yok) dese de, perde arkasında bir **miras bırakma** peşinde olduğu açık.
- **NATO’yu hem genişletip hem dönüştürmek:** İlginç biçimde, Trump yönetimi bir yandan NATO’yu kullanıyor, bir yandan eleştiriyor. Finlandiya ve İsveç’in üyeliği Trump döneminde sonuçlandı (Finlandiya girdi, İsveç de onay aldı). Bu NATO’yu güçlendiren bir adım. Fakat Trump aynı zamanda **NATO’nun misyonunu değiştirme** taraftarı – daha çok müttefiklerin ödeme yaptığı, gerektiğinde terörizm veya Çin’e karşı da faaliyet gösterecek bir platform görmek istiyor. Hatta başkanlığının ilk döneminde NATO’nun beyin ölümünden bile bahsetmişti. Şimdi ise Alaska zirvesinden sonra NATO liderleriyle yaptığı telefon görüşmesinde “**baskıyı sürdürmeliyiz**” mesajı verdi ama aynı zamanda müttefiklere **daha fazla savunma katkısı yapmaları gerektiğini** ilettiği sızdı. Trump belki de **NATO’yu Avrupa’nın savunma harcamalarını artıran ama ABD’nin yükünü azaltan bir yapıya** çevirmeyi amaçlıyor. Ukrayna savaşı, bunun için bir araç oldu: NATO ülkeleri GSYH’lerinin %2’si hedefini aştılar, savunma sanayiine yatırımlar arttı. ABD, bunları kendi lehine bir **silah satış fırsatı** olarak da görüyor – Polonya, Baltıklar yüklü miktarda Amerikan silahı sipariş ediyor.

Trump’ın Alaska’daki mesajlarına bakılırsa, ABD “**barış istiyoruz ama güçlü olmazsa mutlu olmayız**” tutumunda. Trump basın toplantısında “**ateşkes bugün olmazsa mutsuz olurum**” dedi. Yani bir an önce sonuç almak istiyor. Ancak zirve öncesi Kremlin’e “**50 gün içinde ciddi adım atmazsanız daha ağır yaptırımlar gelir**” diye ültimat vermişti – bunun süresi dolmasına rağmen Trump yeni yaptırım getirmede. Sadece Hindistan’a Rus petrolü aldığı için ek tarifeler koydu (ithal ürünlerine %25 ceza tarifesi uyguladı). Çin’e de aynı nedenle tarifeler tehdidinde bulunmuştu ama zirvede ilerleme olunca “**şimdilik Çin’e ek vergi düşünmüyorum**” diye geri adım atabilir. Bu da Trump’ın “**havuç-sopa**” taktiğini gösteriyor: Putin iş birliği yaparsa Çin’e baskıyı azaltırım, yapmazsa arttırırım mesajıydı bu. Bu, **ABD’nin stratejik önceliğinin Çin olduğunu** ve Rusya’yı bu denklemde kullandığını ortaya koyuyor. Trump açıkça “Çin’i Rusya’dan enerji alımı yüzünden cezalandırmayı erteledim, belki iki üç hafta sonra düşünürüm ama şimdilik gerek yok” dedi. Yani **Putin’le ilerleme olduğu sürece ABD Çin’e karşı yumuşak kalacak**, ama tersi durumda Çin’e yüklenip dolaylı olarak Rusya’yı cezalandıracak. Bu epey karmaşık bir jeopolitik satranç hamlesi¹⁷.

ABD iç siyasetinde de bu zirve ve genel politika önemli rol oynuyor. Trump’ın Cumhuriyetçi Partisi içinde güçlü bir “Ukrayna’ya fazla para harcamayalım” kanadı var. Bu nedenle Trump, kendi tabanına yönelik “Bakın Avrupa da artık para harcıyor, biz onların yerine ödemeyeceğiz” mesajları veriyor. Nitekim **savunma harcaması artışı** konusunda Avrupalıları eleştirmeyi sürdürüyor. Ayrıca Alaska zirvesini evanjelik ve izolasyonist çevrelere “**barışı ben getireceğim, üçüncü dünya savaşını ben önliyorum**” şeklinde pazarlıyor. Bu söylem, içeride onu güçlendirebilir. Biden yönetimi döneminde savaş uzamıştı, Trump gelince görüşmeler başladı algısını yaratmak istiyor. Bir de tabii Trump kişisel olarak **Nobel ödülü beklentisi** içinde olabilir – etrafındakiler onu bu yönde teşvik ediyor (2018’de Kuzey Kore görüşmeleri için de adı geçmişti).

F-22 ve B-2 gösterisinin mesajına gelirse, ABD açıkça dünyaya “askeri üstünlük bende” demek istedi. Bunun hem müzakerede el güçlendirme hem de **teknoloji caydırıcılığı** boyutu var. Rus generalleri B-2’nin Alaska’da uçtuğunu görüp “ABD en gizli bombardımanını bile gözümüzün önünde uçuruyor, demek ki stratejik bir çekincesi yok” diye düşünebilirler. Ayrıca Rusya’ya “eğer devam edersen bu gücü kullanmaktan çekinmeyiz” sinyali. Bu arada B-2 ve F-35’lerin uçuşu **NATO müttefiklerine de güven verici** oldu: ABD, Rusya ile masaya otursa da askeri teyakkuzunu azaltmıyor, taviz vermiyor. Yani dostlara “sizi satmıyoruz” mesajı.

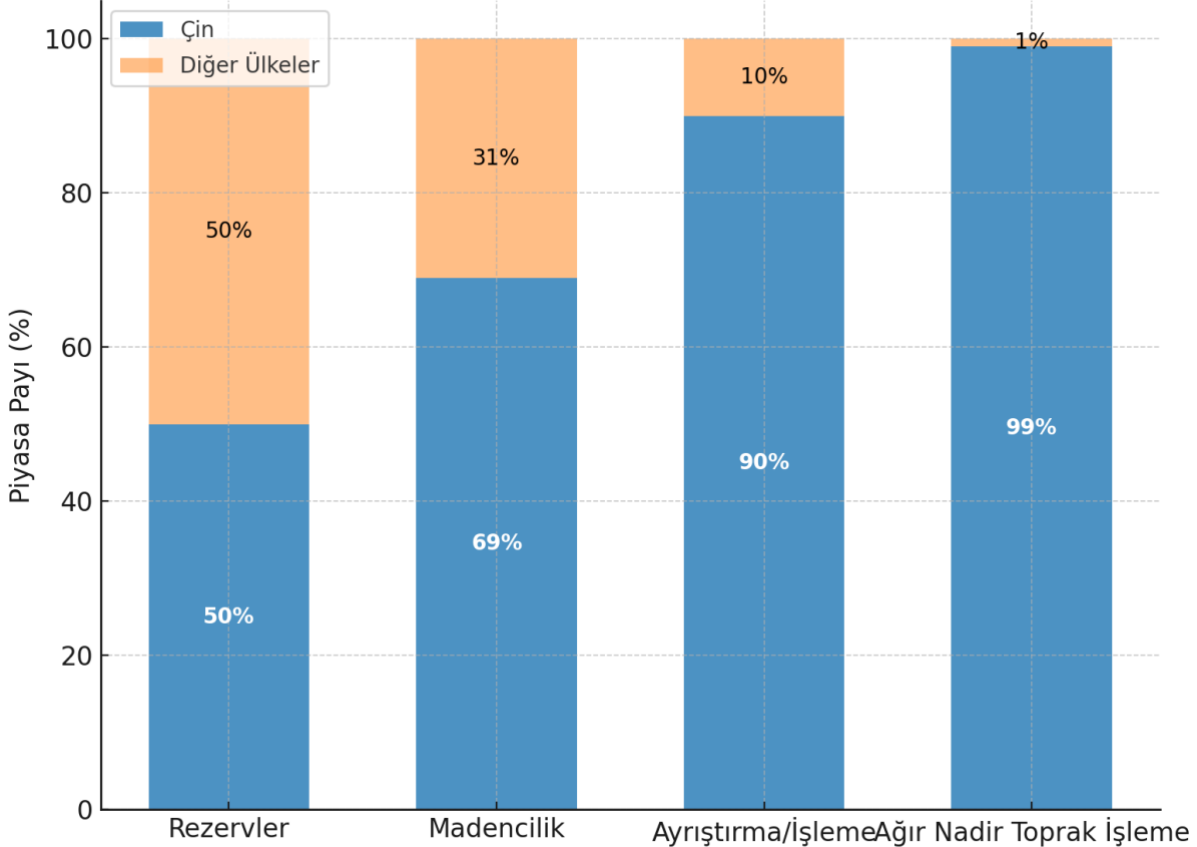
¹⁷ Bu hamleyi değerlendirirken Ukrayna savaşının, Trump veya Putin’in kişisel tercihinden çok, küresel sermaye düzeninin “kaynak kontrolü ve bağımlılık yaratma” oyunu olduğunu ve savaşın silah şirketleri, enerji devleri, bankalar için kazanç, barışın ise yeniden inşa fontları ve borçlandırma üzerinden başka bir kazanç alanı olduğunu göz ardı edilmemesi gerekir. Sonuçta Ukrayna hem savaşın sahnesi hem sermayenin laboratuvarı hâline geliyor.

Bir ilginç nokta, **Trump yönetiminin Rusya ile pazarlıkta ekonomik kozlar kullanması**. Yukarıda bahsettiğimiz **nadir metaller ve enerji anlaşmaları** tam da bu kapsamda. Basına sızan The Telegraph haberine göre Trump, Putin'e **Alaska'nın doğal kaynaklarına erişim** ve **Ukrayna'nın nadir madenlerinin ortak işletilmesi** gibi ekonomik teşvikler sunmayı planladı. İddiaya göre ABD Hazine Bakanı Scott Bessent, Rusya'ya bir paket hazırladı: **Alaska'daki kritik minerallere Rus şirketlerinin yatırımı, Rus havacılık sanayiine bazı yaptırımların kalkması** ve en önemlisi Rusya'nın şu an işgal ettiği Ukrayna bölgelerindeki nadir metal yataklarına **ortak erişim**. Bunlar içinde **lityum, grafit, nikel, nadir toprak elementleri** gibi stratejik madenler var¹⁸. Bu madenler elektrikli araba bataryalarından füze teknolojilerine kadar kritik. Trump bir taşla iki kuş vurmak istiyor: Hem **Rusya'ya ekonomik kazanç sunarak** barışa teşvik etmek, hem de **Çin'in bu kaynaklara erişimini sınırlayıp** ABD'nin tedarik zincirini güvenceye almak.

Hatta pakette **Bering Boğazı çevresindeki petrol ve gaz rezervlerinde Rusya'ya geliştirme hakkı verme** önerisi dahi var. Bering bölgesi muazzam hidrokarbon rezervlerine sahip (dünya petrol rezervinin %13'ü tahmini). Bu teklif gerçekse, **ABD ilk kez kendi enerji kaynaklarından bir kısmını bir pazarlık kozu olarak sunuyor** demektir. Alaska'nın Cumhuriyetçi Senatörü Dan Sullivan hemen tepki gösterip "Alaska'nın madenlerini pazarlık kozu yapmayız" dedi.

Fakat bu bile Trump'ın "alışılmadık anlaşma fikirleri" geliştirdiğini gösteriyor. Klasik bir ABD Başkanı, böyle tavizler aklından geçirmezdi. Trump ise iş adamı bakışıyla **"kazan-kazan"** formülleri deniyor. Bu formüller uygulamaya geçer mi bilinmez, ancak Amerikalı müzakerecilerin Ukraynalılara da "bakın savaş sonrası yeniden inşa için size şu kadar fon, maden gelirleri paylaşımı vs sağlayacağız" diye telkinde bulunduğu söyleniyor. Nitekim Nisan 2025'te ABD ile Ukrayna **kritik madenler yatırım fonu anlaşması** imzaladı – bu anlaşma, ABD'nin Ukrayna'nın maden gelirlerinden pay almasını ve bunları kalkınma için kullanmasını öngörüyor. Yani ABD, **Ukrayna'nın yer altı zenginliklerinin dağılımını** şimdiden planlamaya başlamış durumda. Bu, bir açıdan emperyal bir paylaşım gibi görünse de Zelenskiy hükümeti bunu memnuniyetle karşıladı çünkü Batı sermayesi olmadan madenlerini çıkarıp satamayacak durumda. Bu bağlamda, **Trump'ın nadir metal pazarlığı**, savaşı bitirip **Rusya'yı Çin'den koparma stratejisinin parçası** olarak okunmalı. Çin şu an dünya nadir metal üretiminin çoğunu kontrol ediyor; Ukrayna ve Alaska gibi alternatif kaynaklara Rusya'yı ortak edip Çin'in tekeli kırarak, ABD için büyük bir jeoekonomik hamle olur.¹⁹

Çin'in Küresel Nadir Toprak Piyasasındaki Payı (%)

¹⁸ Örneğin Ukrayna, Avrupa'nın lityum rezervlerinin üçte birine sahip; grafitte dünya rezervinin %5'ine sahip.

¹⁹ Çin, dünya nadir toprak rezervlerinin yaklaşık %48–50'sine sahip. Joyce itibarıyla Çin, maden safhasında %69, ayrıştırma ve rafinaajda %90 gibi kritik seviyelere hakim. Bu kontrol, yenilenebilir enerji, savunma, yüksek teknoloji ve elektrikli araç sektörlerinde stratejik bir avantaj sağlıyor. Batı ülkeleri — ABD, Japonya, Avrupa — Çin'e bağımlılığı azaltmak için alternatif kaynak geliştirme ve tescil edebilir tedarik zincirleri kurma çabasında

Son olarak, **Trump'ın kadrosu ve tarzı** da ABD perspektifini etkiliyor. Alaska zirvesinde Trump'a eşlik eden ekipte Dışişleri Bakanı Marco Rubio ve özel temsilci Steve Witkoff vardı. Dikkat çeken nokta, **Ukrayna Özel Temsilcisi emekli General Keith Kellogg'un heyette olmaması**. Basına göre **Ruslar Kellogg'un katılmasına itiraz ettiği için** Trump onu devre dışı bıraktı. Kellogg tecrübeli ve Ukrayna'ya yakın bir isimdi; Moskova onun "Kiev'e fazla sempati duyduğunu" düşünüp katılımını "verimsiz" bulmuş. Bunun yerine **iş insanı Steve Witkoff** özel temsilci olarak masadaydı. Witkoff, diplomatik geçmişi olmayan, Trump'a yakın bir emlak milyarderi. **The Economist** dergisi, Witkoff'un "**ABD-Rusya arasında büyük bir pazarlığı savunduğunu, genelde Ukrayna'nın aleyhine tavsiyeler verdiğini**" yazdı (Witkoff'un adı önceki ara müzakerelerde de duyulmuştu). Bu durum, **Trump'ın çevresinde "Ukrayna'yı fazla önemsemeyelim, Rusya ile anlaşalım" diyen bir kanat olduğu** izlenimini veriyor. Avrupa diplomatları Kellogg'un eksikliğinden rahatsız oldular, "sahadaki gerçek durumu en iyi bilen kişi oydu, masada olmalıydı" dedile. Ancak belli ki Trump, **Rusya'nın hassasiyetine öncelik vererek Kellogg'u** sonraki muhtemel Zelenskiy'li görüşmeye sakladı. Bu olay, **Putin'in Trump üzerindeki etkisini** de gösteriyor: Moskova, istemediği bir ABD yetkilisini eleyebildi. Yine de Trump yönetimi "Kellogg zaten tüm bilgisini bize aktardı, sorun yok" diyerek konuyu kapattı. Bu tablo, ABD içinde de **farklı fraksiyonlar** olduğunu yansıtıyor: Bir yanda Rubio-Kellogg gibi şahin ve geleneksel çizgiye yakın isimler, diğer yanda Witkoff gibi Trump'ın şahsi güvendiği, esnek anlaşmalara açık kişiler. Trump arabuluculuk yaparken bu dengeyi gözetiyor.

Özetle, **ABD'nin bakışı** avantajlı: Savaş sayesinde **Avrupa'yı tekrar kendine sıkıca bağladı**, NATO'yu genişletti, Rusya ekonomisini zayıflattı, kendi LNG ve silah ihracatını artırdı. Dezavantajı ise, asıl rakibi Çin'e odaklanmakta dikkatinin dağılması ve yüklü maliyet (Ukrayna'ya \$100 milyarı aşan yardım yaptı). Şimdi Trump bu maliyeti sonlandırıp, "**ben bitirdim**" diyerek siyasi puan kazanmak istiyor. Fakat bunu yaparken de **ABD'nin çıkarlarını maksimum kollayarak** (madenler, enerji anlaşmaları, NATO payı vs) yapmaya çalışıyor. Eğer başarılı olursa, ABD hem savaşı bitirip hem de **Rusya'yı Çin'den kısmen koparmış, Avrupa'yı yanında tutmuş** olacak – ki bu büyük stratejik kazanç olur. Başarısız olursa, yani Putin'i fazla ödün vermeden cesaretlendirirse, Ukrayna düşebilir ve ABD'nin güvenilirliği sarsılır. Bu nedenle Trump oldukça **ince bir ip üzerinde yürüyor**: Bir yandan taviz sinyalleri verip anlaşmaya zorluyor, öte yandan güç gösterisiyle geri adım attırmaya çalışıyor. **Stratejik belirsizlik** diyebileceğimiz bu politika, Trump'ın müzakere taktiğinin özeti niteliğinde.

Rusya'nın Perspektifi: Revizyonist Hedefler ve Varoluş Mücadelesi

Rusya, Ukrayna'ya karşı başlattığı savaşta başlangıçtaki hızlı zafer planlarının suya düşmesiyle birlikte, kendini uzun soluklu bir yıpratma savaşının içinde buldu. **Kremlin'in savaştaki çıkış hedefleri** ve barış için vazgeçilmez gördüğü şartlar, Putin ve çevresince çokça dile getirildi:

- **NATO genişlemesinin durması ve Ukrayna'nın asla NATO üyesi olmaması**. Bu, Rusya açısından en kritik kırmızı çizgi. Putin, savaşı başlatırken de "Ukrayna'nın NATO üyeliği doğrudan güvenliğimize tehdittir" demişti. Barış görüşmelerinde de **Ukrayna'nın tarafsız statüye geçmesini** temel şart olarak koyuyor. Yani Ukrayna, Avusturya veya İsveç'in Soğuk Savaş'taki durumu gibi blok dışı kalmalı (tabii İsveç şimdi NATO'ya giriyor, o ayrı). Rusya, bu maddeyi elde etmeden ateşkesi kabul etmeyeceğini belirtti.
- **"Denazifikasyon" (Nazilerden arındırma) ve "Rus soykırımının önlenmesi"** gibi propagandif hedefler: Putin, Ukrayna hükümetini aşırı milliyetçi ve Rus düşmanı olarak niteleyip, ülkedeki Rusça konuşan nüfusun baskı gördüğünü iddia ediyor. Bu argüman iç kamuoyuna yönelik olsa da, pratikte istediği **Ukrayna siyasetinin Rusya'ya düşman olmayan unsurlar tarafından şekillendirilmesi**. Yani Zelenskiy (veya benzer Batı yanlısı liderler) yerine mümkünse yanlı veya en azından tarafsız bir yönetim. Bunu tam elde edemeyeceğini anlayınca "geçici yönetim" önerisiyle uluslararası gözetimde bir **rejim değişikliği** arayışına girdi.
- **"Topraklarımızı koruyoruz" söylemi altında yeni toprak kazanımları**. Rusya, 2022'de yasa dışı biçimde dört Ukrayna oblastını (Donetsk, Luhansk, Herson, Zaporijya) ilhak ettiğini ilan etti. Putin açısından bu bölgelerin artık Rusya'nın parçası olduğu iç siyasette kabul ettirildi. Dolayısıyla buralardan geri çekilmesi, **siyasi intihar** gibi. Tam tersine, şu anda kısmen Ukrayna'nın kontrolünde olan Donetsk'in kalan kesimlerini ve belki Mykolaiv'in küçük bir kısmını da ele geçirerek ilhak bölgelerini "idari sınırlarında tamamlamak" istiyor. Özellikle Donbas'ın tamamını kontrol etmek, Putin için savaşı zafer diye pazarlayabilmenin minimum şartı gibi görünüyor. **Kırım'ın resmen Rusya'ya ait olduğunun tanınması** da vazgeçilmez taleplerden. Rusya, fiili işgal alanlarının **meşrulaşmasını** barış anlaşmasının merkezine koyacaktır.
- **Güvenlik garantileri ve tampon bölge**. Rusya, işgal öncesi Ukrayna topraklarında NATO altyapısı istemediğini net söylemişti. Muhtemel bir barışta, **Ukrayna ordusunun silah kapasitelerinin sınırlandırılması** (örneğin menzili Rusya'yı vuramayacak füzelere sahip olması, ağır silah sayılarının

kısıtlanması) gibi koşullar dayatabilir. Ayrıca **Donbas çevresinde veya Kırım civarında silahsızlandırılmış tampon bölgeler** talep edebilir. Hatta Belarus'tan Karadeniz'e uzanan geniş bir şerit halinde "tarafsız bölge" fikri Rus askeri blogger'larınca tartışılıyor. Bu, Ukrayna için tabii ki kabulü çok zor bir talep.

- **Yaptırımların kaldırılması ve Rus ekonomisinin normalleşmesi.** Putin, savaş alanında kazanım elde etse bile yaptırımlar altında ekonomisi sıkıntıda kalırsa bunu zafer olarak sunamaz. O yüzden barış karşılığında **Batı'nın ekonomik yaptırımları geri çekmesini** isteyecektir. Alaska zirvesinde Lavrov'un "ABD ile ilişkileri yeniden başlatmak ve normalleştirmek Kremlin'in ana hedefi, üstelik bunun Ukrayna ile pek ilgisi yok" şeklindeki açıklaması dikkat çekti. Yani Rus tarafı, bu savaşı **ABD ile yeni bir ilişki düzeni kurmak için kaldıraç** olarak görüyor. Putin de zirvede "bu görüşme ülkelerimiz, Avrupa ve dünya barışı için uzun vadeli koşullar yaratmak adına önemli" dedi. Bu, **"gelin yaptırımları kaldırın, biz de dünya barışına katkı sunalım"** demenin diplomatik ifadesiydi. Nitekim Trump da bazı yaptırımları gevşetmeye meyletti (Rusya'nın uzay/uçak sanayii vs). Putin, anlaşma olmadan bir hafta önce Trump'ın yeni yaptırımlar tehdidi için **"geri dönüşü olmayan noktayı geçmek büyük hataydı"** diyerek önceki ABD yönetimlerini suçladı. Yani Rusya, yaptırımların kendisine zarar verdiğini kabul ediyor ve bunların kalkmasını savaşı bitirmenin önkoşulu sayıyor.

Putin'in iç politik konumu, savaştan doğrudan etkileniyor. Rusya tarihinde bir savaş kaybeden liderin iktidarda kalamadığı yaygın bir söylem. Bunu Putin de iyi biliyor. 1905'te Rus-Japon savaşındaki yenilgiler Çar'ı ilk devrimle sarsmıştı, I. Dünya Savaşı'ndaki fiyasko Çarlık'ı bitirdi, Afganistan yenilgisi Sovyetler'in prestijini zedeledi. Putin için Ukrayna savaşı **kişisel iktidarının da savaşı** oldu. Bu nedenle **"kazanamıyorsan da kaybetme"** stratejisi güdüyor. Asla yenilgiyi kabullenip geri çekilmeye yanaşmıyor. Hatta Rusya'da muhalifler "savaşı kaybeden hiçbir Rus lider koltuğunu koruyamadı" diye vurgulayarak Putin'e baskı yapıyorlar. Putin de buna karşı **toplumu seferberlik ruhuyla konsolide etmeye** çalışıyor: Rus propagandası halka "Biz aslında NATO ile savaşıyoruz, tüm Batı bize karşı, vatan savaşı veriyoruz" anlatısını işliyor. Bu sayede başarı gelmeseyse de **"vatan savunması"** çerçevesinde halktan fedakârlık isteniyor. Şu ana dek bu propaganda kısmen başarılı oldu; Rus toplumunda ciddi bir savaş karşıtı hareket görülmedi (baskı da bunda etkili tabii). Ancak **milliyetçi ve militarist kesimlerin sabrı** sonsuz değil. Onlar hızlı zafer beklentisindeydi, şimdi uzun savaşa razılar ama Putin'in en ufak tavizine bile tepki verebilirler. Mesela **Wagner lideri Prigojin**, 2023 ortasında savunma bakanlığını eleştirip isyan çıkardı ve kısa süreli bir kriz yaşandı. Prigojin sonra öldürüldü, ama benzer hoşnutsuzluklar ordu içinde/halkta birikebilir. Putin bunu engellemek için **savaş hedeflerini "varoluşsal" ve "kutsal" gösteriyor**: "Ukrayna halkı bizim kardeşimiz, olanlar trajedi ama güvenliğimizi sağlamak zorundayız" gibi söylemlerle kayıpları meşrulaştırıyor. Hatta basın toplantısında "Ukraynalılar kardeş milletimiz, yaşanan her şey bizi yaralıyor" diyerek empati yapar göründü. Bu bir yandan içeriye "kötülüğü biz istemedik, mecbur kaldık" mesajı, bir yandan Trump'a sempatik görünme, bir yandan da ileride bir uzlaşma olursa zemini hazırlama çabası.

Rusya'da milliyetçilik yükseliyor mu? Evet, savaşın ilk yılında rejim etrafında bayrak etrafında kenetlenme ("rally around the flag") etkisiyle milliyetçi duygular tavan yaptı. Ancak bu daha ziyade **devlet güdümlü vatanseverlik** şeklinde. Genç nüfusun önemli bir kısmı ise savaşa **ilgisiz veya kaçınmacı**. Yüzbinlerce genç erkek mobilizasyondan kaçmak için ülkeyi terk etti (Kazakistan, Türkiye, Avrupa vb. yerlere gittiler). Kalanlardan bir kısmı cepheye gidiyor, bir kısmı gitmemek için rüşvet veriyor veya gizleniyor. Dolayısıyla "Rus gençleri savaşmak istiyor mu?" sorusunun cevabı karışık: Putin'in gösterdiği resmi anketler %70-80 destek diyor ama bu rakamlar güvenilir değil. Fiiliyatta, cepheden gelen cenazeler küçük kasabalarda hissediliyor, büyük kentlerde hayat nispeten normal devam ediyor. Kremlin kontrollü medya, zafer anlatısını ve gerektiğinde kısmi mağlubiyetleri izah edecek argümanları sürekli pompalıyor.

Bu bağlamda Lavrov'un tişörtü ve Putin'in sözleri, Rusya'nın ideolojik olarak savaşı nasıl çerçevelediğini gösteriyor: **Sovyet nostaljisi ve Rus İmparatorluğu hayali** iç içe. NTV analizinde vurgulandığı gibi, Lavrov'un CCCP sweatshirt'ü Rusya'nın eski gücüne kavuşma arzusunun sembolü. Putin de defalarca **"Sovyetlerin çöküşü 20. yüzyılın en büyük jeopolitik felaketi"** demişti. Bu savaş, Putin için Sovyet dağılmasının izlerini silme girişimi. **Rus İrredantizmi** – yani etnik Rusların yaşadığı toprakları anavatanla birleştirme – söylemi de kullanılıyor (Donbas'ta Rusça konuşan nüfusun sözde kurtarılması gibi). Ancak bu ne kadar gerçek ne kadar bahane? Birçok uzmana göre **Rusya'nın revizyonist emelleri** (yani 1991 sonrası kurulan düzeni değiştirme isteği) esas motive edici faktör. "Rus dünyası" ideologları, Ukrayna dahil Slav toprakların birliğini savunuyorlar. Bu yüzden **"Rusya soydaşlarını koruyor"** söylemi içeride bir karşılık buluyor ama dışarıda kimseyi ikna etmiyor. Gerçekte Kremlin, **güç ve nüfuz alanı peşinde** – bunu bazen savunma refleksi gibi sunuyor (NATO tehdidi), bazen tarihsel hak iddiası gibi (Kiev Rus'un beşiği vs). Putin oldukça **revizyonist** bir lider; Sovyet çöküşüyle kaybedilen etki alanını geri kazanmak istiyor.

Bu gerçekten mümkün mü? Askeri olarak çok zor olduğu görüldü. Ekonomik olarak Rusya eski Sovyet coğrafyasını besleyecek güçte değil. O yüzden taktiksel hedef küçültmeye gitti: NATO'yu durdur, Ukrayna'yı tarafsız yap, Donbas-Kırım sende kalsın, Belarus zaten müttefik, Gürcistan-Moldova AB/NATO'ya yaklaşmasın... Bu bile kısmi bir **Rus İmparatorluğu restorasyonu** sayılabilir Putin'in gözünde.

Cephedeki stratejisi de buna göre şekilleniyor: **Tampon bölge** oluşturmak ve cephe hattını olabildiğince batıya itmek. Belarus sınırından Herson'a kadar geniş bir alan işgal ederek Ukrayna'yı hem denizden hem doğudan boğmak istediler, kısmen başarılı oldular. Kiev'i alamayınca güneye odaklandılar. **"Topyekûn zafer"** hedefine artık inanmasalar da elde tuttuklarını koruma ve mümkünse genişletme (ör. Bahmut, Avdiivka gibi Donbas'taki direnen şehirleri düşürme) peşindeler. Bu yüzden müzakere ihtimali belirince bile **sahada saldırıları durdurmadılar**. Zirve günü bile cephe çatışmaları sürdü; Rusya 85 İHA ve bir balistik füze saldırısı yaptı, Ukrayna 61 tanesini imha ettiğini duyurdu. Yani Putin, masada koz kazanmak için sahada vurmaya devam ediyor. Bu da onun **"klasik yıpratma taktiği"** dediğimiz yaklaşımının parçası. Maksat, Ukrayna'ya acı çektirip toprak tavizine zorlamak.

Rusya'nın mali durumu bu stratejiyi uzun süre sürdürebilir mi? Kısmen evet, kısmen hayır. Rusya büyük nüfuslu ve doğal kaynak zengini bir ülke. **Petrol fiyatları** yüksek oldukça savaş ekonomisini finanse edebilir. Ancak 2023'te gördük ki, **fiyatlar düşünce bütçe açığı fırladı**. Ulusal refah fonunu harcayarak idare ettiler ama bunun da sonu geliyor. Batı'nın teknoloji ambargosu yüzünden yüksek hassasiyetli silah üretimi de sıkıntıda. Bunu **İran'dan kamikaze dron olarak** ve stoktaki Sovyet dönemi füzeleri kullanarak telafi ettiler bir süre. Çin doğrudan silah vermedi ama çift kullanımlı malzeme akışıyla destek oldu (çip vs). **Rus Varlık Fonunun** likit kısmı 2026'ya varmadan tükenebilir deniyor. Bu olursa, Rusya ya para basacak (hiperenflasyon riski) ya savunma harcamasını kısmak zorunda kalacak. Putin bunu görüyor ve o yüzden **zamana oynarken bir yandan da fazla uzun sürmemesine çalışıyor**. Aslında 2023 sonunda generallerine "mümkünse 2024 ilkbaharına kadar işi bitirin" dediği rivayet edildi. Ancak Ukrayna tamamen çökmedi. Bu noktada **Trump'ın seçilmesi Putin'e bir çıkış kapısı sundu**: Düşman olarak gösterdiği ABD ile masaya oturup yaptırımlardan kurtulma şansı. Bu nedenle Putin, Alaska zirvesini kabul etti. Hatta belki de içten içe memnun oldu; çünkü Çin'e çok fazla yaslanmak da istemiyordu, **ABD ile pazarlık ederek Çin'e de blöf yapmış oluyor** (Pekin'e "bak beni tamamen sırtına alamazsın, ben öbür tarafa da gidebilirim" sinyali). Bu bağlamda, **Putin'in Trump'la görüşmeyi kabul etmesi büyük bir stratejik esneklik göstergisi** idi. Kremlin diplomasisi, Batı ile köprüleri atmama yanlısıdır; nitekim Lavrov vs hep "müzakerelere hazırız" diyordu.

Putin zirvede **kendi modelini** de masaya koydu: Murmansk'ta bahsettiği **geçici yönetim ve seçim** önerisi, Zelenskiy sonrasına dair bir plan sunuyordu. Ayrıca Lavrov zirve öncesi "savaşı bitirmek istiyorsanız Zelenskiy'i ikna edin, o Batı'nın piyonu" şeklinde açıklamalar yaptı. Putin, Trump'a belki de **"Bak biz anlarız ama Zelenskiy sorun çıkarırsa ne yapacaksınız?"** diye sordu. Trump da "onu da görüşmelere katacağım" diye yanıtladı muhtemelen. Fakat Putin aslında **Ukrayna'yı muhatap almama** tavrını sürdürüyor. Onu **gayrimeşru** görüyor (seçimsiz uzaması, Batı kuklası olması iddiaları). Kendi önerdiği "askeri yönetim" veya **BM himayesinde geçici idare** planı, Ukrayna'nın egemenliğini fiilen ortadan kaldırmayı amaçlıyor. Tabii ki bu kabul edilebilir değil, ama Rusya'nın düşündüğü uç senaryoyu gösteriyor: **Ukrayna'yı Belarus gibi kontrol altına alabileceği bir yapıya kavuşturmak**. Bunu askeri olarak başaramadı, diplomatik olarak zorluyor.

Rusya savaşı kaybeder ve geri çekilirse ne olur? Putin'in en büyük korkusu bu. Eğer geri adım atarsa bunu **zafer gibi sunamayacağı** için içeride prestiji çöker. O zaman belki sertlik yanlısı generaller veya milliyetçiler, "Putin Rusya'yı zayıflattı" diyerek onu hedef alabilir. Rusya'nın başka bölgelerinde de ayrışma cesareti doğabilir: Örneğin **Çeçenistan veya Dağıstan gibi Kafkas cumhuriyetlerinde** bağımsızlık sesleri yükselabilir (gerçi Kadirov gibi isimler şimdilik sadık ama rüzgâr dönerse belli olmaz). Ayrıca **Orta Asya ülkeleri** Rus etkisinden daha çok çıkar, Çin orada boşluğu doldurur. Yani Rusya'nın büyük güç iddiası son bulur. Bu perspektif Putin için kabus. Bu yüzden **"geri çekilme yok, sonuna kadar zorlayacağız"** diyor. Hatta taktik nükleer silah kullanımını bile tümünden dışlamadı. Sık sık **nükleer kartını** hatırlatıyorlar ("varoluşsal tehdit olursanız kullanırız"). Bu da Rusya'nın kaybettiğini görürse **tehlikeli tırmanışlara gidebileceği** mesajını taşıyor. Batı da bu yüzden çok köşeye sıkıştırmamaya dikkat ediyor (örneğin Ukrayna'ya menzil yeteneği en yüksek silahları vermeyi aylarca ertelediler, Kırım'a saldırılarına mesafeli durdular vb). Bu **nükleer şantaj** bir anlamda işe yaradı; Rusya henüz kazanamasa da kaybetmesini önledi.

Tarih	Olay / Açıklama	Mesaj / Amaç
24 Şubat 2022	Putin işgalin ilk gününde, “Rusya’ya müdahale edenler tarihte görülmemiş sonuçlarla karşılaşır” dedi.	Batı’yı savaşa doğrudan girmekten caydırma.
27 Şubat 2022	Putin, Rus nükleer caydırıcı kuvvetlerini yüksek alarma geçirdi.	NATO’nun Ukrayna’ya müdahale ihtimalini önleme.
Nisan 2022	Dışişleri Bakanı Lavrov: “Nükleer savaş riski ciddi, hafife alınmamalı.”	Psikolojik baskı, Batı kamuoyunu ürkütme.
Ekim 2022	Putin, “Ukrayna’ya taktik nükleer silah gerekmez” dedi; ama Kremlin yanlısı medya Londra ve Berlin’e saldırı senaryoları işledi.	Hem tehdit hem “kontrol bizde” mesajı.
Şubat 2023	Putin, Yeni START Anlaşması’nı askıya aldığı nı açıkladı.	ABD ile stratejik pazarlık kartı.
Mart 2023	Rusya, Belarus’a taktik nükleer silah konuşlandıracağını duyurdu.	NATO’ya doğrudan baskı, Avrupa’da panik yaratma.
Haziran 2023	Belarus lideri Lukaşenko, “Nükleer silahlarımız var, gerekirse kullanırız” dedi.	Moskova’nın tehdidini Minsk üzerinden artırma.
Eylül 2023	Putin, “Ukrayna’ya F-16 verilmesi halinde yeni bir tehdit oluşur, nükleer yanıt hakkımız saklıdır” dedi.	NATO desteğini sınırlamaya dönük tehdit.
Mart 2024	Rusya Savunma Bakanlığı, taktik nükleer silah tatbikatı yaptığını açıkladı.	NATO’ya gözdağı, caydırıcılık.
Ekim 2024	Duma üyeleri, Ukrayna’ya verilen uzun menzilli füzeleri gerekçe göstererek “nükleer doktrin esnetilmeli” tartışması yaptı.	Batı’ya “kırmızı çizgi” hatırlatması.
2025 Başları	Rus yetkililer, Trump’ın ara buluculuk girişimleri sırasında, “Nükleer güç dengesi masada unutulmamalı” vurgusu yaptı.	Nükleer kartı diplomatik koz olarak kullanma.

Kaynak: <https://united24media.com/war-in-ukraine/a-timeline-of-russias-nuclear-threats-against-the-west>

Rusya durursa durur mu? Bu da Doğu Avrupa’nın korkusu. Yani Ukrayna’yı alırsa Rus tankları duracak mı yoksa Moldova, Baltık vs devam mı? Tarihsel olarak Sovyetler 2. Dünya Savaşı sonrası durmadı, etki alanını genişletti. Putin’in Rusya’sı Sovyet kadar güçlü olmasa da **başarı kazanırsa iştahı açılabilir**. Özellikle **Moldova** (Transdinyester’de askeri varlığı var) ve **Gürcistan** (2022’de bile Abhazya/Güney Osetya’ya NATO ofisleri açılırsa vururuz dediler) radarlarında. Baltıklar NATO üyesi olduğu için dokunmaları zor, ama hibrit yöntemlerle istikrarsızlaştırma deneyebilirler (siber saldırılar, etnik Rus azınlık üzerinden provokasyon vs). Bu nedenle **Avrupa, Rusya’yı Ukrayna’da durduramazsak başka yere de saldırabilir** tezini savunuyor. Putin ise “biz güvenliğimizi sağlamak istedik, diğer ülkeleri tehdit etmiyoruz” dese de kimse buna inanmıyor.

Savaş dondurulursa Rusya ne yapar? Muhtemelen **nefes alıp güç toplar, sonraki hamlesini planlar**. Rus askeri doktrini, gerektiğinde barış anlaşmalarını yeniden bozmayı dışlamaz – örneğin 2014 Minsk anlaşmasına rağmen 2022’de tekrar saldırdılar. Bu yüzden Batı, **“dondurulmuş çatışma”** senaryosunu riskli buluyor; çünkü Rusya 5-10 sene sonra kendini toparlayıp yine vurabilir. Öte yandan, Putin 72 yaşına geldi (1952 doğumlu). Sağlık dedikoduları, olası halefler konuşuluyor. Savaş devam ederken halefini belirlemesi zor, ama barış olursa belki emekliliği düşünebilir. O da belki kendince “SSCB’yi geri getirdim, misyon tamam” diyerek bir **yeni Yalta** diplomasisi ile köşesine çekilebilir – bu spekülasyon tabii.

Rusya-Çin ilişkisi de bu savaşın önemli bir boyutu. **Çin, Rusya’yı sessizce destekledi**: BM’de kınamadı, ekonomik can simidi oldu (Rus petrolünü, gazını büyük miktarda alıp gelir sağladı), siyasi desteğini esirgemedi. Ama aynı zamanda Rusya’nın tamamen Çin’e bağımlı hale gelmesinden de kaçındı (kredi vermedi mesela, aşırı askeri yardım yapmadı). Şimdi eğer **Trump Rusya’yı ikna ederse**, Çin bundan rahatsız olur. Çünkü Çin, ABD ile Rusya’nın ayrı kamplarda kalmasından yarar görüyor. Trump’ın stratejisi bu ayrımı kırmaksa, Çin atak yapabilir: Mesela Rusya’ya daha fazla taviz (daha çok yatırım, diplomatik destek vb) verip Trump planını boşa çıkarmaya çalışabilir. Öte yandan Putin de Çin’e fazla yaslanmak istemiyor; eşit değil üst-üst ilişkisi olur diye çekiniyor. **Kuzey Kutbu, Orta Asya, Uzakdoğu** gibi bölgelerde Çin ile potansiyel rekabet alanları var. Bu yüzden belki de Trump ile anlaşma ufku, Rusya’nın Çin’e alternatif arayışı olarak da görülebilir. Eğer yeni bir küresel denge oluşacaksa (yeni bir Yalta gibi), Putin bunun **üç kutuplu (ABD-Çin-Rusya)** olmasını ister muhtemelen. Çin ve ABD’nin büyük güç olduğu, Rusya’nın ise onlara denk üçüncü güç olarak kabul edildiği bir düzen. Ancak Rusya’nın ekonomik gücü buna yetmez, gene de Putin prestijsel olarak bunu zorluyor.

İkinci Dünya Savaşı sonrası düzen yeniden kurulabilir mi? Yalta benzetmesiyle buna atıf yapılıyor. O düzende ABD-SSCB dünyayı nüfuz alanlarına bölmüştü. Şimdi 2025’te böyle bir **küresel paylaşım** teoride mümkün görünmüyor, çünkü Çin diye üçüncü bir dev faktör var ve ekonomi olarak herkesten büyük hale geliyor. Belki **yeni düzen çok kutuplu** olacak – ABD, Çin, AB, Hindistan, Rusya gibi aktörlerin bölgesel nüfuz alanlarının kesiştiği, net blokların olmadığı bir düzen. Rusya ise kendini hala **süper güç** görmek istiyor; Lavrov’un tişört mesajı da o: “Biz hala

varız". Bu ne kadar gerçekçi? Askeri nükleer güç evet, ama ekonomik ve teknolojik olarak değil. Yine de tarih defalarca gösterdi ki, **Rus İmparatorluk hayalleri** tam olarak bitmez. 1917'de çarlık gitti Sovyetler geldi, 1991'de Sovyetler gitti Putinli Rusya geldi. Her seferinde kabuk değiştirip benzer iddialar devam etti. Putin sonrası kim gelir bilinmez ama aşırı milliyetçi birisi (mesela Prigojin tarzı biri) gelirse daha da saldırgan olabilirlerdi. Dolayısıyla Batı, **bu savaşın sonucunun Rusya'nın gelecek yönelimi** için de belirleyici olacağını düşünüyor. Ya hevesi kırılmış, içe dönük bir Rusya olacak ya da "zafer kazandık" deyip moral bulmuş bir Rusya. Buna göre strateji kuruyorlar.

Netice itibarıyla, Rusya bu savaşı kendi varoluş mücadelesi ve büyük güç statüsünü koruma savaşı olarak sunuyor. Putin'in aklında **Sovyetler sonrası düzeni revize etmek** var – NATO'yu geriletmek, ABD'yi masaya eşit çekmek, Rusya'ya saygı duyulan bir konum kazandırmak. Bu hedefler kısmen gerçekleşti: ABD masaya geldi. Ama ağır bedellerle – ekonomisi sarsıldı, on binlerce asker kaybetti, uluslararası imajı çok kötüleşti (savaş suçu ithamları, katliam görüntüleri). **UCM kararlarının etkisizleşmesi** de aslında Rusya'nın bu imaj zaferlerinden biri; Putin "gördünüz mü, ABD bile gelip benimle görüşüyor, o karar bir kağıt parçası" diyebiliyor. Rusya, Alaska zirvesini de **"bakın bizi tecrit edemezsiniz, en etkili iki güç biziz"** propagandasına çevirdi. İçeride bu muhtemelen işe yaradı. Şimdi Putin için önemli olan, **ateşkesi kendi şartlarına olabildiğince yakın şekilde kotarıp bunu zafer diye satmak**. Bunu yapamazsa, savaşı donmuş halde tutup "hain Batı yüzünden barış olmuyor" diyerek devam ettirecek. **Zaman Putin için hem lehine hem aleyhine işliyor**: Kısa vadede Batı yorgun düşebilir (lehine), ama uzun vadede Rus ekonomisi zora girer, Çin bile desteği azaltabilir (aleyhine). Bu denge içinde, Putin muhtemelen Trump'la birkaç raund daha görüşüp en iyi anlaşmayı koparmaya çalışacak. **Kazanamazsa kaybedeceği** için, orta yol bir "donmuş kriz"e razı olacak ama asla yenilgiyi kabullenmeyecektir – ta ki iktidardan gideneye dek. Bu, Rus devlet geleneğinde maalesef kanlı kırılmalara yol açmıştır. Umarız ki bu sefer diplomasinin yolu açık olur ve **yeni bir denge** savaş yerine müzakereyle kurulur. Ancak görünen o ki, **Rusya'nın ne istediği** sorusunun nihai cevabı: **"Tarihi rolümü geri istiyorum"**. Bu arzu, Ukrayna savaşının gerçek yüzünü ortaya koyuyor.

Dünya ve Küresel Güney: Güvenlik, Ticaret ve Nükleer Denge Boyutu:

Ukrayna savaşı, **küresel güvenlik mimarisini** sarstı ve dünyanın geri kalanında da önemli etkilere yol açtı. Savaşın enerji ve gıda piyasalarını altüst etmesi, **küresel ticareti** ve enflasyonu olumsuz etkiledi. Avrupa'ya gaz akışı kesilince LNG fiyatları Asya'da yükseldi, Ortadoğu ve ABD'den Avrupa'ya enerji yöneldi, bu da **ticaret akışlarında değişim** yarattı. Örneğin Katar ve ABD, Avrupa'ya LNG sevkiyatını artırırken, Rusya'nın Asya'ya (Çin, Hindistan) petrol satışları rekor kırdı. Bu **yeni ticaret rotaları** küresel ekonomik ilişkileri yeniden şekillendiriyor. Bir yanda **Batı bloğu** Rusya'yı izole etmeye çalışırken, diğer yanda **Küresel Güney** ülkeleri daha tarafsız kalarak fırsat kolladılar.

Küresel Güney – Afrika, Latin Amerika, Asya'nın gelişmekte olan ülkeleri – Ukrayna savaşını büyük ölçüde **Batı-Rusya çatışması** olarak gördü. Birçoğu tarihsel olarak **Batı sömürgeciliğine tepki mirasıyla** hareket edip Rusya'ya açıktan cephe almadı. Örneğin Güney Afrika, Hindistan, Brezilya, Endonezya gibi önemli ülkeler, Batı'nın tek taraflı yaptırımlarına katılmadılar. **Hindistan** özel bir örnek: Bir yandan QUAD üyesi olup ABD ile stratejik ortak, diğer yandan Rusya'dan rekor düzeyde petrol alıp, aldığını rafine ederek Avrupa'ya satacak kadar pragmatik. Hindistan Dışişleri Bakanı Jaishankar, Batı'dan gelen eleştirilere **"Avrupa kendi çıkarını düşünüyorsa Hindistan da düşünür"** diye cevap verdi. Bu tavır, **"çok kutuplulukta biz de kendi çıkar eksemimizi koruruz"** demek.

Çin ise zaten yukarıda bahsettiğimiz gibi ikili oynadı: Rusya'nın yanında ama savaşı uzatıp ABD'nin meşgul olmasından da memnun. Çin, **Taiwan meselesini** de bu savaşın gidişatına göre hesaplıyor. Eğer Rusya işgalden toprak kazanarak çıkarsa, bu **Tayvan üzerinde Çin'e cesaret** verebilir diye Batı kaygılı. Ters, Rusya'nın caydırılması, Çin'e "ABD ile açık çatışma riskli" mesajı olur. Dolayısıyla Çin, bu savaştan **ABD'nin zayıflamış, Rusya'nın kendine mecbur kalmış** çıkmasını istiyor. Şu ana kadar da kısmen öyle oldu: ABD epey kaynak harcadı, Rusya da Çin'e daha çok muhtaç hale geldi.

Ortadoğu ve Körfez ülkeleri de denge politikasına güzel örnekler. **Suudi Arabistan ve BAE**, Rusya ile OPEC+ çerçevesinde iş birliğini sürdürdüler, petrol üretimini Rusya lehine kısarak fiyatları desteklediler. Aynı zamanda ABD ile ilişkilerini de idare ettiler. **İran**, Rusya'ya insansız hava araçları satarak para kazandı ve karşılığında Rusya'dan askeri destek aldı (uydu teknolojisi, belki ileride savaş uçağı). İsrail, Ukrayna'ya açıktan silah vermedi (Rusya ile Suriye'de çatışmamak için). Yani Ortadoğu aktörleri kendi dengelerine göre davrandılar.

Afrika ülkeleri gıda krizinden çok etkilendi. Ukrayna tahılının kesilmesi, Mısır'dan Nijerya'ya birçok Afrika ülkesinde ekmek fiyatlarını sıçrattı. BM ve Türkiye araya girip **Tahıl Koridoru anlaşmasını** sağladılar (Temmuz 2022'de), Rusya bir süre buna uydu ama Temmuz 2023'te anlaşmadan çekilip tekrar baskı unsuru yaptı. Bu da **gıda güvenliğini** küresel bir problem haline getirdi. Afrika Birliği, her iki tarafla konuşarak çözüm aradı ama netice alamadı. Birçok Afrika ülkesi, Rusya'nın "Batı emperyalizmine karşı duruyoruz" retoriğine sempati duysa da pratikte gıda ve gübre lazım olduğu için **barışı teşvik ettiler**. Temmuz 2023'te Afrika liderlerinden oluşan bir heyet Kiyiv ve Moskova'ya gidip barış girişimi sundu, fakat taraflar mesafeli yaklaştı.

Latin Amerika da benzer şekilde savaştan uzakta durmaya çalıştı. Brezilya Devlet Başkanı Lula, hem Zelenskiy hem Putin ile görüşüp arabuluculuk teklif etti, “savaşı kışkırtan da biraz NATO oldu” gibi açıklamalarıyla Batı’dan eleştiri aldı. Küba, Nikaragua gibi ABD karşıtı rejimler Rusya’yı destekledi. Arjantin ve Meksika gibi ülkeler BM oylamalarında Rusya’yı kınasa da yaptırımlara katılmadılar. Muhtemelen bu tavır devam edecek.

Savaş, **küresel kurumları** da etkiledi: BM Güvenlik Konseyi Rusya vetosu yüzünden kilitlendi. G20 gibi platformlarda ortak bildiri çıkarmak zorlaştı (2022’de liderler bildirisinde görüş ayrılığı yansıtıldı). **BRICS** (Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin, G.Afrika) grubunda Rusya izolasyondan kurtuldu ve 2023’te bu grup genişleyip (İran, Suudi, Mısır vs eklendi) güçlendi. Bu da çok kutupluluğun güçlendiğinin göstergesi.

Kuzey Kutbu bölgesi de bahsedilmeli: İklim değişikliğiyle Arktik buzları eridikçe yeni ticaret yolları ve kaynaklara erişim mümkün hale geliyor. Rusya da büyük Arktik kıyılarıyla burada hak iddia ediyor. ABD, Kanada, Norveç vs ile yıllardır **Arktik Konseyi** altında iş birliği vardı; savaş sonrası Rusya başkanlığındaki konsey dağıldı fiilen. Şimdi Arktik de bir rekabet alanı. Alaska’nın seçimi belki biraz da **Arktik’in önemini** vurgulamak içindi. Zirve sonrası ABD’li yetkililer, “Bering Boğazı’nda petrol arama vs konusunda Ruslarla iş birliğine açığız” gibi sinyaller verdi. Bu, **küresel güç alanlarının Basra Körfezi’nden Kuzey Buz Denizi’ne kadar geniş bir eksende pazarlık edildiğini** gösteriyor. Yani Orta Doğu petrolü neyse, yarın Arktik petrolü de o olacak.

Orta ölçekli güçler dedik; **sarkaç gibi gidip gelen ve yerini arayan devletler** bu krizden faydalanmaya çalıştı. Bu da çok kutuplu düzenin bir parçası: Kimse tek blokta değil, her ülke özgün bir denge tutturmaya çalışıyor.

Sonuç:

Ukrayna savaşı dünya güvenliğini sarsan, yeni blokleşmeleri ve iş birliklerini doğuran bir etki yarattı. Küresel Güney genel olarak Batı’nın anlatısına mesafeli durdu, “bu Avrupa’nın savaşı, bedelini biz niye ödeyelim” dedi. Bu da uluslararası politikada **Batı ile geri kalanlar arasındaki fay hattını** belirginleştirdi. Ancak savaş uzadıkça, Afrika’daki gıda krizi, Avrupa’daki enerji krizi gibi küresel sorunlar sürdürülemez hal alıyor. Bu da **baskıyı artırıyor**: Sadece Batı değil, Hindistan’dan Mısır’a herkes barış çağrıları yapmaya başladı. Türkiye, Brezilya, Vatikan vs farklı inisiyatifler denese de sonuç alınamadı. Belki de Trump-Putin görüşmesi, bu aktörlerin beklediği “büyük güçler anlaşarsa biz de rahatlarız” umudunu canlandırdı.

Dünyanın kalan kısmı, “**ne Ukrayna’yı ne Rusya’yı tamamen kaybetmeden bu iş nasıl çözülebilir?**” ikileminde. Birleşmiş Milletler zayıf kaldı, ama belki **yeni bir uluslararası konferans** fikri dolaşıma girebilir. Örneğin “**Yeni Helsinki**” gibi bir güvenlik anlaşması (1975’teki Helsinki Nihai Senedi’ne atfen) ya da BM ortamında büyük güçlerin uzlaşısı. Şu an için sahadaki durum ve güç dengesi netleşmeden bu zor. Ancak nükleer risk devam ettikçe ve ekonomik yıkım sürdükçe, er ya da geç **masa kaçınılmaz**.

Nükleer tehdit halen masada bir gölge gibi duruyor. Rus devlet televizyonunda bazı şahıslar Londra’yı nükleerle yok etmekten dem vurdu, NATO ülkeleri “Rusya taktik nükleer kullanabilir” senaryolarını ciddiye alıyor. Bu nedenle belki de **savaşın sıcak bir barış anlaşmasıyla neticelenmesi** daha güvenli olacak. Zira dondurulmuş bir çatışmada da nükleer risk bitmez, tansiyon tırmanabilir. Kalıcı çözüm, tüm tarafların en azından asgari memnun olacağı bir anlaşma ile mümkündür.

Sadece Ukrayna-Rusya değil, **ABD-NATO ve Rusya güvenlik mimarisi üzerine anlaşmaya varmalı**. Bu da bizi yine **Yeni Yalta** tartışmasına getiriyor. Belki de Alaska zirvesi bu yolda bir ilk adımdı. Görünen o ki, bu savaşı bitirmek **dünya barışı için hayati** – zira hem Avrupa’nın ortasında yıpratıcı bir çatışma son bulacak, hem de nükleer gerilim azaltılacak. Ancak barışın nasıl olacağı, **dünya düzeninin de geleceğini belirleyecek**. Eğer ilhaklar tanınırsa, güç kullanarak toprak alma kural dışı olmaktan çıkar, bu birçok bölgede tehlikeli emsaller yaratır. Eğer Rusya çekilirse, bu da bir nükleer gücün yenilgisi olacak, onun iç istikrarına etkisi belirsiz. Küresel Güney ise kendi çıkarına uygun olarak **çok taraflılık prensibinin güçlenmesini** istiyor ; ne tamamen ABD hegemonyası ne de yeni Soğuk Savaş kutuplaşması. Bu yüzden Hindistan, Türkiye, Brezilya gibi oyuncular **arabulucu rolü** oynamaya çalışıyorlar.

Son tahlilde, Ukrayna savaşı **21. yüzyıl dünya düzeninin nasıl şekilleneceğini belirleyecek** bir dönüm noktası. Bugün Alaska’da Trump ile Putin el sıkışırken çekilen kare, belki de ileride tarih kitaplarında “**iki kutuplu dünyaya dönüşün resmi**” olarak yer alacak – veya belki de “**çok kutuplu pazarlığın sembolü**” olacak. Avrupa, ABD, Rusya, Çin ve diğerleri arasındaki güç dengesi, bu savaşın sonucu ile yeniden tanımlanacak. **NATO ve BM gibi yapılar dönüşüm geçirebilir**, yeni ittifaklar ortaya çıkabilir (mesela BRICS’in genişleyip bir ekonomik blok haline gelmesi gibi). Bütün bu belirsizliklerin yanında tek kesin olan şu: **Nükleer tehdit** insanlığın üstündeki Demokles’in kılıcı gibi durmaya devam ediyor. Soğuk Savaş’tan sonra ilk kez nükleer savaş riski bu kadar konuşulur oldu. Bu riskin tamamen ortadan kalkması, büyük güçlerin anlaşmasına bağlı. Dolayısıyla Ukrayna’da adil ve kalıcı bir barış sadece bölge için değil, **dünya güvenliği ve geleceği için kritik önemde**.

Kaynakça: reuters.com; euronews.com; ntv.com.tr; theguardian.com; abcnews.go.com; mining.com; pbs.org; bianet.org;

Alıntılar:

<https://bianet.org/yazi/ukraynada-savas-ve-baris-guncel-durum-diplomatik-dinamikler-ve-jeopolitik-cikarlar-307920>
<https://apnews.com/article/alaska-trump-putin-summit-ee0adee35b72a1d06d4e50557a0cd718>
<https://cepr.org/voxeu/columns/projected-cost-russian-aggression>
<https://www.project-syndicate.org/commentary/russia-war-economy-stagflation-reserves-dwindling-and-labor-is-scarce-by-anders-aslund-2025-08>
<https://www.businessinsider.com/russia-economy-wealth-fund-reserves-ukraine-war-moscow-inflation-stagflation-2025-1>
<https://www.theguardian.com/world/live/2025/aug/15/donald-trump-vladimir-putin-meeting-anchorage-alaska-ukraine-war-europe-live-latest-updates-news>
<https://tr.euronews.com/2025/08/15/alaskada-trump-putin-zirvesi-tek-toplantı-farklı-hedefler>
<https://tr.euronews.com/2025/08/15/alaskada-trump-putin-zirvesi-gozler-tarihi-gorusmede>
<https://www.reuters.com/world/europe/trump-putin-summit-ends-with-no-ceasefire-ukraine-war-2025-08-16/>
<https://www.reuters.com/world/europe/trump-putin-summit-ends-with-no-ceasefire-ukraine-war-2025-08-16/>
<https://abcnews.go.com/Politics/inside-trump-putins-historic-summit-photos/story?id=124690604>
<https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abdinin-alaska-eyaletindeki-trump-putin-zirvesi-sona-erdi/3660819>
<https://news.sky.com/video/russian-foreign-minister-sergey-lavrov-arrives-in-alaska-wearing-ussr-shirt-13412117>
https://www.ntv.com.tr/dunya/trump-ve-putinin-alaska-zirvesi-ukrayna-icin-anlasma-mesajiyok,k7SE_TuHE06p20exl6uGyw
<https://tr.euronews.com/2025/08/15/alaskada-trump-putin-zirvesi-tek-toplantı-farklı-hedefler>
<https://tr.euronews.com/2025/08/15/alaskada-trump-putin-zirvesi-gozler-tarihi-gorusmede>
<https://bianet.org/yazi/ukraynada-savas-ve-baris-guncel-durum-diplomatik-dinamikler-ve-jeopolitik-cikarlar-307920>
<https://www.aljazeera.com/news/2025/8/14/trump-putin-meeting-how-much-territory-does-russia-control-in-ukraine>
<https://tr.euronews.com/2025/03/28/putinden-ukrayna-icin-gecici-yonetim-onerisi>
<https://tr.euronews.com/2025/08/15/alaskada-trump-putin-zirvesi-gozler-tarihi-gorusmede>
<https://abcnews.go.com/Politics/inside-trump-putins-historic-summit-photos/story?id=124690604>
<https://www.reuters.com/world/europe/trump-putin-summit-ends-with-no-ceasefire-ukraine-war-2025-08-16/>
<https://www.mining.com/trump-to-offer-russia-access-to-minerals-for-peace-in-ukraine/>
<https://www.alaskasnewsresource.com/2025/08/15/trump-putin-summit-sullivan-responds-report-alaska-rare-minerals-could-be-used-bargaining-chip/>
<https://www.csis.org/analysis/what-know-about-signed-us-ukraine-minerals-deal>
<https://www.cfr.org/article/whats-deal-trump-ukraine-mineral-agreement>
<https://www.csis.org/analysis/what-know-about-signed-us-ukraine-minerals-deal>
<https://english.nv.ua/nation/russia-objected-to-kellogg-s-presence-at-alaska-summit-50537509.html>
<https://www.aljazeera.com/news/2025/8/14/trump-putin-meeting-how-much-territory-does-russia-control-in-ukraine>
<https://bianet.org/yazi/ukraynada-savas-ve-baris-guncel-durum-diplomatik-dinamikler-ve-jeopolitik-cikarlar-307920>
<https://www.project-syndicate.org/commentary/russia-war-economy-stagflation-reserves-dwindling-and-labor-is-scarce-by-anders-aslund-2025-08>

Prof. Dr. Murat KOÇ / Çağ Üniversitesi Bölgesel Güvenlik Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi